Ἀριθ. 299 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ ΣΤ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.–Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.–Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 20 Σεπτεμβρίου 1881

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΟ ΕΤΟΣ 1881

ΩΙΔΗ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ.

Ζήτω, ζήτω· νὰ οἱ σκλάβοι συντρίβουν
τὰ βαρυά τους δεσμὰ χωρὶς πάλη·
νὰ, πετοῦν 'ς τῆς Μητρὸς τὴν ἀγκάλη,
καὶ τραγούδια, χαραὶς ἀντηχοῦν.
Εἰς τὰ πλάγια, 'ς τὰ ὄρη τὰ θεῖα,
ὁποῦ τώρα νέος ἥλιος φωτίζει,
γοργὰ ρίξου, θερμὴ φαντασία,
τῆς καρδιᾶς μου οἱ παλμοὶ σ' ἀκλουθοῦν.

Τ' οὐρανοῦ σου τὰ φέγγη, τὸ κῦμα
'ποῦ σὲ ζώννει, ἀπὸ χρόνους δὲν εἶδα,
ἀλλ' ὁ νοῦς μου, γλυκειά μου Πατρίδα,
καὶ ἡ ψυχή μου εἶναι πάντα μὲ σέ.
Νὰ, νὰ βλέπω 'ς τὴν γῆν τοῦ Ἀχιλλέα
ἀπ' τοῦ Ῥήγα τὸ αἷμα βρεμμένη,
τὴν ἱερὴ τῆς Ἑλλάδος Σημαία·
μὴ σβυσθῇς, ἄστρο δόξας, ποτέ!

Νὰ, νὰ φθάνουν στρατεύματα πλῆθος·
ὁ λαὸς μὲ χαρὰ τὰ προσμένει·
νὰ, 'ς τὴ μέση τοῦ πλήθους προβαίνει
τῶν Ἑλλήνων ὁ νέος Βασιλειᾶς,
καὶ μὲ μιᾶς ἀντηχοῦν 'ς τὸν ἀέρα
φωναῖς, ἅρματα, σάλπιγγες, ὕμνοι,
δὲν εἶν', ὄχι, πολέμου φοβέρα
ἀλλὰ κρότοι καὶ δάκρυα χαρᾶς.

Ἀδελφοί, μ' ἀνοιχταῖς ταῖς ἀγκάλαις
τοὺς καλοὺς ἀδελφούς μας δεχθῆτε,
ἀλλ' ὅτ' εἶναι πολλοὶ θυμηθῆτε
σκλάβοι ἀκόμη, ἀδελφοί μας κὴ αὐτοί·
Μακεδόνες ἀνδρεῖοι καὶ Ἠπειρῶται,
χωριὰ, χώραις, βουνὰ, περιγιάλια,
ἀπὸ μία 'ς ἄλλην ἄκρη οἱ Νησιῶται
τὴν ἁγία περιμένουν στιγμή.

Ἕνα αἷμα, μία πίστι, μία γλῶσσα,
μία ψυχὴ τὴ φυλή μας ἑνόνει·
τὸ μαρτύριο δὲ σβύνει, διπλόνει,
ἀναζῇ τὴν ὁρμὴ τῆς καρδιᾶς.
Ἀδελφοί μου, τ' ἀδέλφια δεχθῆτε
'ποῦ τοῦ ξένου τὸ χέρι σᾶς δίνει,
φίλοι πάντα 'ς τοὺς φίλους δειχθῆτε
'ποῦ μὲ ἀγάπη φροντίζουν γιὰ σᾶς,

Ἀλλὰ μ' ἄγρυπνο βλέμμα· δὲν εἶναι
γενναῖα πάντα τοῦ ξένου τὰ δῶρα,
συχνὰ δείχνουν εὐχάριστα τώρα
κ' ἔχουν μέσα φαρμάκι κρυφό.
Γῆ δὲν ἔχει, δὲν ἔχει πατρίδα
ὁ δειλὸς 'ποῦ φοβᾶται τὴ μάχη
κ' ἔχει μόνον 'ς τὸν ξένον ἐλπίδα
νὰ τὸν σώσῃ ἀπ' τὸν ξένο ζυγό.

Δὲν ἀκοῦτε τὸ ἀθάνατο κῦμα
τοῦ Αἰγαίου 'π' ἀφρισμένο φουσκόνει
καὶ μουγκρίζει, 'σὰν ὅταν σιμόνῃ
μ' ἄγρια νέρη ἡ φριχτὴ τρικυμιά;
Προσοχὴ, προσοχὴ, δὲ θ' ἀργήσῃ
ἡ λαμπρὴ τῆς Ἀνάστασις 'μέρα·
κατὰ σᾶς ἰδοὺ στρέφεται ἡ Δύσι
καὶ μ' ἀνήσυχο βλέμμα κυττᾷ.

Τρεῖς φοραῖς, χριστιανοὶ Βασιλειάδες
τὸ σπαθὶ δὲν ἀργήσαν νὰ ζώσουν,
ν' ἀφανίσουν λαοὺς, γιὰ νὰ σώσουν
τοῦ Χριστοῦ τὸν πλέον ἄσπονδο ἐχθρό.
Μύρια πάθη, διχόνοιαις θὰ πλάσουν
τεχνικὰ, τοὺς λαοὺς νὰ χωρίσουν·
καὶ ἂν αὐτοὶ πλανεθοῦν, θὰ περάσουν
ἀπὸ ξένο σὲ ξένο ζυγό.

Γραικοὶ, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ῥουμένοι
ὅλοι ἀνδρεῖοι, τολμηρὸ Μαυροβοῦνι,
μέγα μέλλον γοργὰ σᾶς προσμένει
ἂν βρεθῆτε ἑνωμένοι μαζί.
Ἐ τῶν ἐχθρῶν ταῖς ἀπάταις, τὴ βία,
ἀντιτάξετε τέλος μὲ θάρρος
τὴν ἱερὴ τῶν λαῶν συμμαχία
καὶ θὰ λάβετε νίκη λαμπρή.

Μέσ' τὰ ὅρια 'ποῦ τοῦ 'δωσε ὁ Πλάστης
πρέπει τότε κάθε Ἔθνος νὰ μείνῃ,
ἀφορμὴ ταραχῆς νὰ μὴ γείνῃ
νὰ μὴ λύσῃ τὸν ἅγιο δεσμό.
Ἀδελφοί, σεῖς εὐγνώμονες πάντα
εἰς τὸν ξένο εὐεργέτη δειχθῆτε
καὶ ὡς ἀνδρεῖοι τὴ στιγμὴ καρτερεῖτε
χωρὶς κρότο, μὲ βλέμμα σεμνό.

Καρτερεῖτε, ἀλλὰ πάντα βαστῶντες
'ς τοῦ σπαθιοῦ σας τὴ φοῦχτα τὸ χέρι
καὶ γροικῶντας μὴν ἴσως τ' ἀέρι
καμμία φέρῃ πολέμου φωνή.

Τότε ὁρμῆστε μὲ θάρρος· ἡ πάλη
μεταξὺ Ἀευθεριᾶς καὶ Τυράννων
εἶναι πάντα φριχτὴ καὶ μεγάλη,
ἀλλὰ τέλος νικοῦν οἱ λαοί.

Ἡ θερμὴ τῆς πατρίδος ἀγάπη
εἶναι φλόγα 'ποῦ ἀνάβει τὰ στήθη,
τῆς Περσίας τ' ἀναρίθμητα πλήθη
οἱ τρακόσιοι τῆς Σπάρτης σκορποῦν.
Εὐτυχὴς ὅποιος τότες ὑμνήσει
τῆς μεγάλης Πατρίδος ταῖς νίκαις,
καὶ τὰ μάτια 'ς τὸ θάνατο κλείσει
ἀφοῦ τόσους θριάμβους ἰδοῦν.

ΕΥΓΕΝΕΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Σμάϊλς.

Ἡ δόξα τοῦ βίου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐγενείας τοῦ χαρακτῆρος, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πολυτιμότερον πάντων τῶν ἀγαθῶν, διότι ἀναπληροῖ πλοῦτον καὶ ἀξίωμα, ἐξευγενίζει πᾶν στάδιον καὶ ἀνυψοῖ πᾶσαν θέσιν εἰς τὰ ὄμματα τῆς κοινωνίας. Μείζονα τοῦ πλούτου ἐξουσίαν ἐξασκεῖ ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος· ἀπολαμβάνει δὲ ὅσων καὶ ἡ φήμη τιμῶν, ἐνῷ δὲν ἐξεγείρει τὰς αὐτὰς ἀντιζηλίας. Φέρει μεθ' ἑαυτῆς ἐπίδρασίν τινα, ἥτις πάντοτε καλὰ ἀποτελέσματα μεταδίδει, καὶ δικαίως, διότι εἶνε ἡ ἐπίδρασις τῆς εὐθύτητος, τῆς πίστεως, τῆς δεδοκιμασμένης τιμιότητος· αἱ δὲ ἀρεταὶ αὗται πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων τυγχάνουσι σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.

Ἄριστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέρος εἶνε ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος ἢ μᾶλλον ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἠθικῆς. Καὶ πράγματι, οἱ ἐξαίσιοι χαρακτῆρες δὲν ἀποτελοῦσιν ἁπλῶς τὴν συνείδησιν τῆς κοινωνίας, ἀλλ' εἰς πᾶν καλῶς κυβερνώμενον Κράτος ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτάτην κινητικὴν δύναμιν· διότι ὁ κόσμος πράγματι διοικεῖται ὑπὸ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν. Καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς μάχαις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ναπολέοντος, τὸ ἠθικὸν εἶνε πρὸς τὴν ὑλικὴν δύναμιν ὡς δέκα πρὸς ἕν. Δύναμις, βιομηχανία, πολιτισμός, τὸ πᾶν, ὡς καὶ ἡ ὕπαρξις τῶν ἐθνῶν, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δραστηριότητος τῶν ἀτομικῶν χαρακτήρων· βάσις τῆς δημοσίας ἀσφαλείας εἶνε ἡ ἰσχὺς αὕτη τοῦ χαρακτῆρος, οἱ δὲ νόμοι καὶ αἱ θεσμοθεσίαι εἰσὶ μόνον ἀντανάκλασις καὶ καθιέρωσις αὐτῆς. Ἡ δικαία τῆς φύσεως πλάστιγξ ἀπονέμει τοῖς πᾶσι, τοῖς ἀτόμοις, τοῖς ἔθνεσι, ταῖς φυλαῖς ἀκριβῶς ἴσην μερίδα προσόντων· καθὼς δὲ ἕκαστον ἀντικείμενον ἔχει τὴν αἰτίαν του, οὕτω καὶ ὁ ἰδιαίτερος χαρακτὴρ λαοῦ τινος ἐπιφέρει τὰ συνεπῆ ἀποτελέσματα.

Δύναται ὁ τυχὼν, καίτοι ἔχων ὀλίγην παιδείαν, μετρίαν διάνοιαν καὶ ἐλαχίστην περιουσίαν, νὰ ἐξασκῇ διὰ τῆς ὑψηλοφροσύνης του σπουδαίαν ἐπίδρασιν ὅπου καὶ ἂν ἐργάζηται, εἰς τὴν Βουλὴν ὡς καὶ εἰς τὰ ἐργοστάσια, εἰς τὸ χρηματιστήριον ὡς καὶ εἰς τὴν ἀγοράν. «Διὰ μόνης τῆς ἀξίας τοῦ χαρακτῆρός μου, ἔγραφεν ὁ Κάννιγκ κατὰ τὸ 1801, θέλω νὰ λάβω τὴν ἐξουσίαν· οὐδὲν ἄλλο μέσον παραδέχομαι, καὶ πέποιθα ὅτι τὸ μέσον τοῦτο ἐὰν δὲν εἶνε τὸ ταχύτερον, θέλει τοὐλάχιστον ἀποβῆ τὸ ἀσφαλέστερον πάντων». Εὐκόλως θαυμάζομεν τοὺς εὐφυεῖς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι πλὴν τῆς εὐφυΐας προτέρημα ἀπαιτεῖται ὅπως ἐμπιστευθῶμεν τὰς τύχας τοῦ ἔθνους εἰς αὐτούς. Ὁ Φραγκλῖνος ἀπέδιδε τὰς κατὰ τὸν δημόσιον βίον ἐπιτυχίας του οὐχὶ τῇ εὐγλωττίᾳ ἢ τῇ εὐφυΐᾳ, ἥτις οὐδὲν ἔξοχον παρεῖχεν, ἀλλὰ τῇ γνωστῇ ἀκεραιότητι τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. «Τούτου ἕνεκεν, εἶπεν, ἠδυνήθην τοσοῦτον νὰ ἐπιβάλλω εἰς τοὺς συμπολίτας μου. Οὐδεμίαν ῥητορικὴν δύναμιν εἶχον, ἐδίσταζον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐκφράσεων, μονονουχὶ ἐσφαλμένως ὁμιλῶν καὶ πάσης εὐγλωττίας στερούμενος· καὶ ὅπως ἡ γνώμη μου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐγίνετο δεκτή». Ἡ κοινωνικὴ θέσις, εἴτε ὑψηλὴ εἴτε ταπεινή, δὲν ἀρκεῖ ὅπως ἑλκύσῃ τὴν πίστιν, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος. Ἐλέχθη περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Α' τῆς Ῥωσσίας ὅτι ὁ ἀτομικὸς αὐτοῦ χαρακτὴρ ἤξιζεν ὁλόκληρον σύνταγμα. Κατὰ δὲ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμφυλίων πολέμων τῆς «Fronde» ἐν Γαλλίᾳ, ὁ μόνος Γάλλος εὐγενής, ὅστις δὲν ἠναγκάσθη νὰ ὀχυρωθῇ ἐντὸς τοῦ πύργου αὐτοῦ, ἦτο ὁ Μονταὶν (Montaigne), διότι, κατὰ τὴν γενικὴν γνώμην, ἡ ὑπόληψις τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἦτο προστασία βεβαιοτέρα τῆς συνδρομῆς τάγματος ὅλου ἱππικοῦ.

Δύναμις βεβαίως καὶ δύναμις ἰσχυρὰ εἶνε ἡ παιδεία, ἀλλ' ἰσχυροτέρα πολὺ καὶ καθ' ὑψηλὴν ἔννοιαν εἶνε ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος. Ἡ εὐφυΐα ἄνευ καρδίας, ἡ διάνοια ἄνευ χρηστότητος, ἡ ἐπιδεξιότης ἄνευ ἀγαθότητος, χορηγοῦσι βεβαίως δυνάμεις τινάς, εἰσὶν ὅμως δυνάμεις πονηραί, καὶ ὅσην εὐχαρίστησιν ἢ διασκέδασιν καὶ ἂν παρέχωσιν ἡμῖν ἀδυνατοῦμεν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νὰ θαυμάσωμεν ταύτας, ὅπως ἀδυνατοῦμεν νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἐπιδεξιότητα βαλαντιοτόμου ἢ τὴν ἀκρίβειαν πρὸς τὸ σκοποβολεῖν τῶν ληστῶν. Ἡ φιλαλήθεια, ἡ τιμιότης, ἡ ἀγαθότης, εἰσὶν ἀρεταί, αἵτινες δὲν στολίζουσιν ὡς παράσημον τὸ στῆθος τοῦ τυχόντος, ἀλλ' ἀποτελοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ εὐγενοῦς χαρακτῆρος· καὶ ὅστις, ἐκτὸς τούτων, κέκτηται καὶ τὸ προτέρημα τῆς σταθερότητος εἰς τὰς ἀποφάσεις, ἔχει ἀκαταμάχητον δύναμιν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ καλοῦ, πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τοῦ πονηροῦ, δύναμιν τέλος πρὸς γενναίαν κατὰ τῆς πενίας καὶ τῆς μοίρας πάλην. Πεσὼν ποτὲ ὁ Στέφανος Κολόννα εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀθλίων ἐχθρῶν του, οἵτινες εἰρωνικῶς ἠρώτων· — «Ποῦ εἶνε τώρα τὸ φρούριόν σου;» — «Ἐδώ!», γενναίως ἀπήντησε θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν δυστυχιῶν λαμπρότερος ἐμφαίνεται ὁ χαρακτὴρ τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, καὶ ὅταν τὸ πᾶν ἐγκαταλείπῃ αὐτὸν, ἀποσύρεται τέλος εἰς τὸ ἀπόρθητον φρούριον τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος αὐτοῦ.

Ἕκαστος νέος ἔπρεπε νὰ φέρῃ ἐγχαραγμένους εἰς τὴν μνήμην τοὺς κανόνας τῆς διαγωγῆς τοῦ λόρδου Ἔρσκιν, ὅστις διεκρίθη τοσοῦτον καὶ διὰ τῆς μεγάλης τῶν ἀρχῶν ἀνεξαρτησίας καὶ διὰ τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν βαθυτάτου σεβασμοῦ. «Πρώτη ἐντολή, πρώτη συμβουλή, ἣν ἔλαβον κατὰ τὴν νεότητά μου, λέγει, ὑπῆρξεν ἡ ἀκόλουθος· νὰ πράξω πάντοτε κατὰ τὴν συνείδησίν μου καὶ ν' ἀφήσω ἀφόβως τὰς συνεπείας τῶν πράξεων εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ. Μέχρι τοῦ τάφου θέλω διατηρεῖ τὴν μνήμην τῆς πατρικῆς ταύτης ἐντολῆς, καὶ ἐλπίζω ὅτι θέλω ἀπέλθει φέρων τὴν βεβαιότητα ὅτι πιστῶς ἐξεπλήρωσα αὐτήν. Οὕτως ἔπραξα μέχρι τοῦδε· καὶ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς οὐδεμίαν ὑπέστην θυσίαν· ἀπ' ἐναντίας δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου εὗρον ὁδὸν ἄγουσαν πρὸς τὴν εὐημερίαν καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ θέλω συστήσει εἰς τὰ τέκνα μου τὴν αὐτὴν ὁδὸν ν' ἀκολουθῶσι». Πάντοτε ὠφέλιμον εἶνε διὰ τοὺς νέους νὰ συλλάβωσι τὴν ἰδέαν ἰδανικῆς τινος τελειότητος, καίτοι δὲν δύνανται εἰς τοιοῦτον σημεῖον νὰ φθάσωσι, διότι, καθ' ἃ λέγει ὁ Δισραέλης· «Ὁ μὴ ἀποβλέπων πρὸς τὰ ὕψη νέος θέλει λάβει τὴν ἕξιν νὰ τείνῃ πρὸς τὰ βάθη». Ἐκεῖνος ὅστις ἔχει ὑψηλόν τινα σκοπὸν, ἔστω καὶ ὑπερβαίνοντα τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, θέλει φανῇ βελτίων τοῦ μηδένα σκοπὸν ἔχοντος, διότι ὁ τείνων πρὸς τὸ ἐξαίσιον θέλει κατ' ἀνάγκην προοδεύσει. Μόνος ὁ κόπος ὃν κατέβαλε πρὸς τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ ἀνυψώσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ φέρῃ αἴσια ἀποτελέσματα, καί τοι ἀδυνατεῖ οὗτος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ποθούμενον σημεῖον.

Ἡ εὐθύτης τοῦ χαρακτῆρος συνδέεται πάντοτε μετὰ παῤῥησίας πράξεων ὡς καὶ λόγων· ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ᾖ ὅ,τι φαίνεται ἢ ὅ,τι προσπαθεῖ νὰ φαίνηται. Ὁ Γράνβιλ Σὰρπ, γράφων πρὸς Ἀμερικανόν τινα, ὅστις εἶχε δώσει εἰς τὸν υἱόν του τὸ ὄνομα τοῦ Σὰρπ εἰς τεκμήριον σεβασμοῦ, εἶπε τάδε· — «Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ διδάξητε εἰς τὸν υἱόν σας καὶ ἀξίωμά τι ἐπιβαλλόμενον εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐμῆς οἰκογενείας: *Ἔσο πράγματι ὅπως ἤθελες ἐπιθυμήσει νὰ φαίνησαι.* Ὁ πατήρ μου μοὶ εἶπεν ὅτι προσεκτικῶς καὶ ἀκριβῶς ἠκολούθει ὁ πατήρ του τὸν κανόνα τοῦτον καὶ ἡ παῤῥησία κατέστη τὸ διακριτικὸν σημεῖον τοῦ χαρακτῆρός του». Ἕκαστος ἄνθρωπος σεβόμενος ἑαυτὸν καὶ ἐπιθυμῶν ν' ἀπολαύσῃ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἄλλων, ὀφείλει νὰ πράττῃ κατὰ τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐκπληρῶν τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως τὸ ἔργον του καὶ σεμνυνόμενος ἐπὶ τούτῳ. «Ἡ πονηρία δύναται νὰ σὲ πλανήσῃ, ἐνῷ ἡ τιμιότης οὐδέποτε πλανᾷ», ἔλεγεν ὁ Κρόμβελ πρὸς εὐφυᾶ, ἀλλ' οὐχὶ τιμιώτατον δικηγόρον. Οἱ ἄλλα λέγοντες καὶ ἄλλα πράττοντες ἄνθρωποι οὐ μόνον οὐδεμίαν ὑπόληψιν χαίρουσιν, ἀλλ' ὀλίγην βαρύτητα ἔχουσι καὶ οἱ λόγοι αὐτῶν, διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια μαραίνεται διὰ τῶν χειλέων τοιούτων ἀνθρώπων διαβαίνουσα. Ὁ ἔντιμος χαρακτὴρ φέρεται τιμίως ἐν τῇ μοναξίᾳ ὡς καὶ ἐνώπιον πάντων· ἀρίστην ἀνατροφὴν εἶχε λάβει ὁ παῖς ἐκεῖνος, ὅστις ἐρωτηθεὶς ποτὲ, διατί δὲν ἔκλεψεν ὁπώρας τινὰς ἐνῷ οὐδεὶς ἔβλεπεν αὐτόν· «Ναί, μ' ἔβλεπέ τις, ἀπήντησεν· ἔβλεπον ἐμαυτόν· καὶ δὲν σκοπεύω νὰ ἴδω ποτὲ ἐμαυτὸν ποιοῦντα ἄτιμον πρᾶξιν». Ἁπλοῦν ἀλλ' ἀκριβὲς παράδειγμα συνειδήσεως καὶ ἀρχῶν εἶνε τοῦτο· ὅταν αὗται ἐπιδρῶσιν ὑγιῶς ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐπιδρῶσιν οὐχὶ μόνον παθητικῶς, ἀλλ' ὡς ἐνεργητικαὶ δυνάμεις, κανονίζουσι τὸν βίον. Ἄνευ τῆς τοιαύτης ὑγιοῦς ἐπιδράσεως, ὁ χαρακτὴρ μένει ἀπροστάτευτος καὶ συνεχῶς κινδυνεύει νὰ ἐμπέσῃ εἰς πειρασμὸν ὁ ἄνθρωπος· ἑκάστη δὲ τοιαύτη ἀδυναμία, ἑκάστη εὐτελὴς ἢ ἄτιμος πρᾶξις, ὅσον ἀσήμαντος καὶ ἂν ᾖ, ἄγει πρὸς τὴν αὐτοεξαχρείωσιν. Ἀδιάφορον ἐὰν ἡ πρᾶξις ἐπέτυχεν ἢ ὄχι, ἀνεκαλύφθη ἢ ἔμεινε κρυφή· ὁ ἁμαρτάνων δὲν εἶνε πλέον ὁ ἴδιος, ἀλλ' ἕτερός τις κατατρυχόμενος ὑπὸ ἠθικῆς τινος ἀδιαθεσίας, διατελῶν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς δυνάμεως ἣν καλοῦμεν συνείδησιν, ἥτις καὶ ἀδιακόπως τιμωρεῖ τὸν ἔνοχον. Πρέπει δὲ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ εἰς τὴν βοήθειαν καὶ προστασίαν, ἣν παρέχει τῷ χαρακτῆρι, ἡ καλλιέργεια τῶν καλῶν ἕξεων. Εἶπέ τις ποτὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε σωρὸς ἕξεων, καὶ ἡ ἕξις γίνεται δευτέρα φύσις. Ὁ Μεταστάσιος τοιαύτην πίστιν εἶχεν εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἰδίων πράξεων καὶ σκέψεων, ὥστε ἔλεγεν ὅτι· «Τὸ πᾶν καταντᾷ συνήθεια διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἀρετή». Ὁ Μποῦτλερ θεωρεῖ σπουδαιοτάτην τὴν αὐτοεπιτήρησιν, ὡς ἄγουσαν εἰς τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς ἕξεως, εἰς τρόπον ὥστε καταντᾷ εὐκολωτέρα μετὰ καιρὸν ἡ χρῆσις τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς κακίας. Ὁ δὲ λόρδος Βρούχαμ, ὁμιλῶν περὶ τῆς μεγίστης ἐπιδράσεως τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐναρέτου ἀνατροφῆς ἐπὶ τῶν νέων, λέγει· «Ἔχω πίστιν, μετὰ τὸν Θεὸν, εἰς τὴν συνήθειαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκπαλαι ἐστηρίχθησαν οἱ νομοθέται καὶ οἱ παιδαγωγοί· διότι ἡ ἕξις καθιστᾷ τὸ πᾶν εὔκολον, ἐκτὸς μόνον τῆς ἐκτροπῆς ἀπὸ τῆς εἰθισμένης πορείας». Οὕτως ἡ ἕξις τῆς ἐγκρατείας θέλει ἀποδείξει αἰσχρὰν τὴν ἀκολασίαν· ἡ δὲ ἀσύνετος σπατάλη θέλει φανῇ ἀνυπόφορος εἰς τὸν μετὰ περισκέψεως, καθ' ἕξιν, τακτοποιοῦντα τὸν βίον του. Ἑπομένως μεγίστη ἀνάγκη ὑπάρχει μετὰ προσοχῆς νὰ ἀποφεύγωμεν πᾶσαν κακὴν ἕξιν, διότι ὁ χαρακτὴρ μένει πάντοτε ἀδύνατος ὡς πρὸς τὸ σημεῖον ἐφ' οὗ ἅπαξ ἐνέδωκε, καὶ πολὺς χρόνος πρέπει νὰ παρέλθῃ πρὶν ἐπανακτήσῃ ἡ κλονισθεῖσα ἀρχὴ τὴν προτέραν δύναμιν. Ῥῶσσός τις συγγραφεὺς λέγει ὅτι· «Αἱ καλαὶ ἕξεις εἰσὶ κομβολόγιον

μαργαριτῶν· λύσον τὸν κόμβον καὶ ἅπαντες οἱ κόκκοι διασπείρονται».

Ἡ ἕξις διενεργεῖ ἀκουσίως καὶ ἄνευ κόπου· ἐννοοῦμεν δὲ τὴν δύναμιν αὐτῆς μόνον ὅταν προσπαθοῦμεν νὰ τὴν ἀποβάλωμεν. Φαίνεται κατ' ἀρχὰς λεπτὴ ὡς νῆμα ἀράχνης, ἀλλ' ἀφοῦ ῥιζώσῃ, κρατεῖ ἡμᾶς ὡς σιδηρᾶ ἄλυσις. Τὰ ἀσήμαντα τοῦ βίου γεγονότα, ἓν πρὸς ἓν θεωρούμενα, φαίνονται ἀδιάφορα ὡς αἱ σχεδὸν ἀόρατοι νιφάδες, αἵτινες ἀποτελοῦσι τέλος φοβερὰ ποσὰ χιόνος. Ἡ αὐτοβοήθεια, ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ ἐπιμέλεια, ἡ δραστηριότης καὶ ἡ τιμιότης εἶνε ἀποτελέσματα μᾶλλον καλῶν ἕξεων ἢ πεποιθήσεων· ἀληθῶς αἱ ἀρχαὶ ἀντιπροσωπεύουσι μόνον τὰς ἕξεις, διότι ἡ ἀρχὴ εἶνε ἀφηρημένη ἰδέα· ἡ δὲ συνήθεια εἶνε πρᾶξις, καὶ καθίσταται εὐεργέτρια ἢ τύραννος ἡμῶν καθ' ὅσον εἶνε ἀγαθὴ ἢ κακοήθης. Προβαινούσης τῆς ἡλικίας, μέρος τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως καὶ τῆς ἀτομικότητος ἡμῶν συγχωνεύεται μετὰ τῶν ἕξεων· καθίστανται ἀνεξάρτητοι σχεδὸν τῆς θελήσεως αἱ πράξεις, καὶ εὑρισκόμεθα περιπεπλεγμένοι εἰς τοὺς ἰδίους δεσμούς. «Ἐνθυμήσου, εἶπεν ὁ λόρδος Κολλιγκβοὺδ πρὸς φίλτατόν τινα νέον, ὅτι πρὶν φθάσῃς μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας σου πρέπει νὰ ἔχῃς χαρακτῆρα μορφωμένον πρὸς χρῆσίν σου καθ' ὅλον τὸν ἐπίλοιπον βίον σου». Οἱ Γάλλοι λέγουσιν ὅτι «τὸ πρῶτον βῆμα μόνον εἶνε δύσκολον», ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδυναμοῦνται αἱ ἕξεις καὶ μορφοῦται ὁ χαρακτήρ, τοσοῦτον καθ' ἑκάστην δυσκολωτέρα γίνεται οἱαδήποτε μεταβολὴ αὐτῶν. Ἑπομένως εἶνε πολλάκις δυσκολώτερον νὰ ἀπομάθῃ τις ἢ νὰ μάθῃ· ἕνεκα τούτου ἐδικαιολογεῖτο ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην αὐλητής, ὅστις ἐζήτει διπλῆν πληρωμὴν παρὰ τῶν μαθητῶν τῶν ὑπὸ μετρίων ἤδη διδασκάλων διδαχθέντων. Ἡ ἐκρίζωσις παλαιᾶς συνηθείας καταντᾷ ἐνίοτε πλέον ὀδυνηρὰ καὶ βεβαίως δυσκολωτέρα ἢ ὅτι ἡ ἐκρίζωσις ὀδόντος. Ἐκεῖνος, ὅστις ἐδοκίμασε ποτὲ νὰ διορθώσῃ νωθρὸν, ἀπερίσκεπτον, ἢ οἰνοπότην, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπέτυχε· διότι αἱ κακαὶ αὗται ἕξεις εἶχον ἤδη γίνει μέρος ὁλοκληρωτικὸν τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου καὶ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ἀποχωρισθῶσι. Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην τοῦ Λίντζ (Lynch) λέγοντος ὅτι «καλλίστη πασῶν τῶν προσπαθειῶν εἶνε ἐκείνη, δι' ἧς συνειθίζομεν νὰ ἀποκτῶμεν μόνον καλὰς ἕξεις».

Καὶ ἡ εὐτυχία ἀκόμη δύναται νὰ καταστα θῇ ἕξις· διότι τινὲς μόνον τὴν εὐάρεστον ὄψιν τῶν πραγμάτων συνειθίζουσι νὰ θεωρῶσι καὶ ἄλλοι πάλιν μόνον τὴν δυσάρεστον. Ὁ Ἰώνσων εἶπεν ὅτι «ἡ συνήθεια τοῦ θεωρεῖν πάντοτε ἕκαστον συμβεβηκὸς ὑπὸ τὴν εὐχάριστον ἔποψιν ἀξίζει περισσότερον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἢ ὅτι εἰσόδημα χιλίων λιρῶν κατ' ἔτος. Δυνάμεθα δὲ ἐν μέρει διὰ τῆς θελήσεως νὰ διευθύνωμεν τὰς σκέψεις ἡμῶν πρὸς ἀντικείμενα παρέχοντα τέρψιν καὶ βελτίωσιν μᾶλλον ἢ πρὸς τὰ δυσαρέστους ἐντυπώσεις μόνον ἀφίνοντα. Τοιουτοτρόπως ἀποκτᾷ τις τὴν ἕξιν τῶν ἱλαρῶν σκέψεων, ὡς καὶ οἱανδήποτε ἑτέραν ἕξιν. Εἶνε δὲ ὠφελιμώτερον ἴσως καὶ ἀναγκαιότερον νὰ συνειθίζωμεν τὰ τέκνα ἄῤῥενά τε καὶ θήλεα εἰς εὐθυμίαν χαρακτῆρος καὶ ἱλαρότητα, ἢ νὰ παρέχωμεν ἐκείνοις βαθεῖαν παιδείαν καὶ ποικίλας γνώσεις.

Ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος διακρίνεται μεταξὺ ἄλλων διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους διαγωγῆς ἡμῶν. Περιποιητικὸς πρός τε τοὺς ἀνωτέρους, τοὺς ἰσοτίμους καὶ τοὺς ὑποδεεστέρους τρόπος παρέχει ἡμῖν ἀνεξάντλητον εὐχαρίστησιν· εὐχαριστεῖ τοὺς ἄλλους ὡς τεκμήριον ὑπολήψεως, ἀλλὰ κυρίως εὐφραίνει ἡμᾶς αὐτούς. Ἕκαστος ἄνθρωπος δύναται αὐτοδιδάκτως νὰ ἀποκτήσῃ καλοὺς τρόπους, νὰ ᾖ ἀγαθὸς καὶ πρᾷος ἐὰν θέλῃ, καίτοι μὴ ἔχων ὀβολόν. Ἡ χάρις κατὰ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις ἔχει ὁμοίαν σιωπηλὴν ἐπίδρασιν ὅσην καὶ τὸ φῶς τὸ κοσμοῦν τὴν φύσιν διὰ ποικίλων χρωμάτων. Τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα ὁμοίως ποικίλλουσι τὴν ζωὴν, σπουδαιότερα δὲ εἰσὶ τῶν νόμων, οἵτινες τὴν πρακτικὴν ἐκδήλωσιν μόνον ἐκείνων ἀποτελοῦσιν. Ὁ νόμος ἐγγίζει ἡμᾶς ἐνίοτε, ἀλλὰ τὰ ἤθη πανταχοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ παρόντα ἀδιακόπως ἐνεργοῦσι. Τὰ εὐάρεστα λοιπὸν ἤθη, ἤτοι οἱ συνήθως *καλοὶ τρόποι* καλούμενοι, οὐδόλως διαφέρουσι τῆς χρηστῆς διαγωγῆς· ἀμφότερα συνίστανται ἐξ ἀγαθότητος καὶ κοσμιότητος· ἄνευ δὲ τούτων οὐδεμία συνάφεια μεταξὺ ἀνθρωπίνων πλασμάτων δύναται νὰ παράσχῃ ἀμοιβαίαν εὐχαρίστησιν ἢ ὠφέλειαν. «Οἱ περιποιητικοὶ τρόποι, λέγει ἡ λαίδη Μονταγοῦ, οὐδὲν στοιχίζουσι καὶ τὸ πᾶν ἀποφέρουσιν». Ἡ ἀγαθότης εἶνε τὸ εὐωνότερον πάντων τῶν πραγμάτων, διότι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἄκοπος εἶνε καὶ οὐδεμιᾶς θυσίας δεῖται. «Ἑλκύσατε τὰς καρδίας, ἔλεγεν ὁ Βούρλεϊ πρὸς τὴν βασίλισσαν Ἐλισάβετ, καὶ θέλετε ἑλκύσει συγχρόνως καὶ καρδίας καὶ βαλάντια». Ἐὰν εἴχομεν τὸ θάῤῥος ν' ἀφήσωμεν τὴν φύσιν ἐλευθέραν τῶν συνήθων προσποιήσεων καὶ τεχνασμάτων, ἡ κοινωνικὴ εὐτυχία καὶ εὐθυμία ἤθελε δεκαπλασιασθῆ. Αἱ μικραὶ πρὸς ἀλλήλους περιποιήσεις, αἵτινες χρησιμεύουσιν ἐν τῷ βίῳ ὡς τὰ χάλκινα νομίσματα ἐν ταῖς ἀγοραῖς, φαίνονται μικραὶ θεωρούμεναι ἑκάστη κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ λαμβάνουσι βαρύτητα διὰ τῆς ἐπαναλήψεως καὶ διὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν γίνεται χρῆσις αὐτῶν.

Οἱ τρόποι κοσμοῦσι τὰς πράξεις· ὑπάρχει δὲ τρόπος ὅπως ἐκφράσῃ τις ἀγαθὸν λόγον ἢ ἐκτελέσῃ καλὴν πρᾶξιν, δι' οὗ αὐξάνει ἡ ἀξία αὐτῶν. Ὅ,τι φαίνεται παραχωρούμενον ἄνευ προθυμίας ἢ ὡς συγκατάβασις, σπανίως γίνεται δεκτὸν ὡς χάρις. Καὶ ὅμως σεμνύνονται τινὲς διὰ τὸ ἀπότομον τῆς συμπεριφορᾶς, ἀλλ' ἡ τυχὸν ὑπάρχουσα ἀρετὴ καὶ εὐφυΐα αὐτῶν δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως καταστα θῇ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος ἡ ἀγροικία τῶν τρόπων.

Δύσκολον εἶνε νὰ ἀγαπῶμεν ἄνθρωπον, ὅστις καίτοι μὴ κακοποιῶν ἡμᾶς, ἀδιακόπως πειράζει τὴν φιλοτιμίαν ἡμῶν, καὶ εὐχαριστεῖται ἀποτείνων δυσαρέστους παρατηρήσεις. Ἄλλοι δὲ λίαν ὑπεροπτικῶς φέρονται καὶ δράττονται πάσης εὐκαιρίας ὅπως καταστήσωσιν ἐπαισθητὸν τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν. Ὅτε ἐξετέθη ὁ διάσημος ἰατρὸς Ἀπερνέθυ ὑποψήφιος διευθυντὴς τοῦ νοσοκομείου τοῦ ἅγ. Βαρθολομαίου, ἐπεσκέφθη ἕνα τῶν ἐπιτρόπων, πλούσιον, ἀλλ' οἰηματίαν παντοπώλην. Ἰδὼν οὗτος τὸν ἐπιφανῆ χειρουργὸν εἰσελθόντα, ἀμέσως ἀνέλαβε τόνον προστασίας πρὸς τὸν κατὰ τὸ φαινόμενον ἱκέτην· «Ὑποθέτω, κύριε, ὅτι ἔχετε ἀνάγκην τῆς ψήφου καὶ τῆς προστασίας μου κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην ἐποχὴν τῆς ζωῆς σας;» Ὁ Ἀπερνέθυ, πειραχθεὶς ἕνεκα τοῦ τρόπου καὶ ἀχθόμενος τοὺς οἰηματίας, ζωηρῶς ἀπήντησεν· «Ὄχι, ἔχω ἀνάγκην ξηρῶν σύκων ἀντὶ πέντε σολδίων· φέρε τα ἀμέσως, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ χάσω».

Ἡ καλλιέργεια εὐγενῶν καὶ κομψῶν τρόπων, καίτοι γελοία ὅταν καταντᾷ εἰς ὑπερβολὴν καὶ προσποίησιν, εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαία εἰς τοὺς μετερχομένους τὴν διαπραγμάτευσιν ὑποθέσεων οἱουδήποτε εἴδους. Οἱ κατέχοντες διάσημόν τινα θέσιν ἄνθρωποι ὀφείλουσιν ἰδίως ὡς μέσον ἐπιτυχίας νὰ φέρωνται εὐγενῶς πρὸς πάντας· ἡ δὲ ἔλλειψις εὐγενικῆς συμπεριφορᾶς πολλάκις οὐδετέρωσε, κατὰ μέγα μέρος, τὰ αἴτια ἀποτελέσματα δραστηριότητος, τιμιότητος καὶ εὐφυΐας κατὰ τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων. Ὑπάρχουσι βεβαίως ὀλίγοι ἐπιεικεῖς καὶ ἔξοχοι νόες, οἵτινες παρορῶσι τὰ ἐλαττώματα τῆς συμπεριφορᾶς χάριν τῶν ἀρετῶν τοῦ χαρακτῆρος· ἀλλ' ὁ κόσμος δὲν ἔχει τοσαύτην ἀνοχὴν καὶ κατ' ἀνάγκην σχηματίζει τὰς γνώμας καὶ τὰς συμπαθείας στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς διαγωγῆς. Ἀληθῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς σπανία ἀπόδειξις φιλοφροσύνης εἶνε ἡ ὑποχώρησις ἐν διαφωνίᾳ γνωμῶν. Ὁ δογματισμὸς πολλάκις γίνεται πρόφασις μόνον ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ αὐθαδείας. Πρέπει νὰ συμφωνήσωσι τέλος οἱ ἄνθρωποι ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ διαφωνεῖν, καὶ ὅταν διαφωνῶσι πρέπει ἀμοιβαίως καὶ ἐπιεικῶς νὰ ἀνέχωνται ἀλλήλους. Ἕκαστος δικαιοῦται νὰ ὑπερασπίζῃ τὰς ἰδίας ἀρχὰς καὶ γνώμας, ἀλλὰ μετὰ πραότητος καὶ ὑπομονῆς, ἀποφεύγων βιαίας πράξεις ἢ ἀποτόμους ἐκφράσεις· κατὰ δέ τινας περιστάσεις ἀπότομος ἔκφρασις ἰσοδυναμεῖ πρὸς ῥάπισμα καὶ ἀνοίγει πληγὴν πολὺ πλέον δυσίατον. Ἡ ἔμφυτος φιλοφροσύνη πηγάζουσα ἐξ ἀγαθότητος καὶ ἐπιεικείας ψυχῆς δὲν ἀνήκει εἰς ἐξαιρετικὴν τάξιν ἢ θέσιν, ἀλλ' εἶνε κοινὸν κτῆμα τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ πλουσίου, τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἄρχοντος. Ἡ ἐξάσκησις οἱασδήποτε τέχνης οὐδόλως ἀποκρούει τὴν καλὴν συμπεριφοράν· ἀπ' ἐναντίας ἡ φιλοφροσύνη τῶν τεχνιτῶν ἀνυψοῖ καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν τέχνην αὐτῶν· οὐδεὶς δὲ εὐγενὴς μὴ ἀποδεικνύων τὴν εὐγένειαν διὰ τῶν πράξεων εἶνε ἄξιος τοῦ ὀνόματος. Διότι τὸ ὄνομα εὐγενὴς ἐφαρμόζεται εἰς τὴν ἠθικὴν ἀξίαν, εἰς τὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς καὶ ὄχι εἰς τὸν πλοῦτον. Ἑνὶ λόγῳ εὐγενὴς εἶνε ὁ ὑπὸ τοῦ ψαλμῳδοῦ περιγραφόμενος ἄνθρωπος· «Ὁ πορευόμενος ἄμωμος καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην καὶ λαλῶν ἀλήθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ».

Ὁ εὐγενὴς διακρίνεται προσέτι διὰ τοῦ βαθυτάτου πρὸς ἑαυτὸν σεβασμοῦ· ἐκτιμᾷ τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ χαρακτῆρα οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν μορφὴν ἣν δεικνύει εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς συνειδήσεώς του· σεβόμενος δὲ ἑαυτὸν σέβεται καὶ τοὺς ἄλλους, χάριν τῆς αὐτῆς ἀρχῆς. Ἱερὰ δι' αὐτὸν εἶνε ἡ ἀνθρωπότης· ἐκ δὲ τοῦ αἰσθήματος τούτου ἐκρέουσιν ἡ φιλοφροσύνη, ἡ ἐπιείκεια, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ φιλανθρωπία. Ὁ λόρδος Ἐδουάρδος Φιτγγέραλδ, διελθών ποτε τὸ Καναδὰ μετὰ Ἰνδῶν τινων, ᾐσθάνθη ἀγανάκτησιν ἰδὼν ταλαίπωρον γυναῖκα φορτωμένην ὡς ζῶον, ἐν ᾧ ὁ σύζυγος αὐτῆς προεπορεύετο οὐδὲν βάρος φέρων· ὁ λόρδος Ἐδουάρδος ἀμέσως ἦλθεν εἰς βοήθειαν τῆς γυναικὸς λαβὼν ἐκεῖνος τὸ φορτίον. Οἱ Γάλλοι δικαίως ὀνομάζουσι τὸ αἴσθημα τὸ κινοῦν τὴν τοιαύτην πρᾶξιν politesse de cœur, δηλαδὴ φιλοφροσύνην τῆς καρδίας, ἥτις ἐκ φύσεως κοσμεῖ τὸν ἀληθῆ εὐγενῆ. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐκτιμᾷ οὗτος τὴν τιμήν του, καὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἀποφεύγει πᾶσαν μὴ ἀπολύτως ἔντιμον πρᾶξιν. Ἡ εὐθύτης εἶνε νόμος δι' αὐτόν· σταθερῶς ἐμμένει εἰς τὸ *ναί*, ὅταν τὸ ἐκφέρῃ, ἔχει ὅμως καὶ τὸ θάῤῥος ἐν δέοντι νὰ εἴπῃ τὸ *ὄχι*. Ὁ εὐγενὴς οὐδέποτε δωροδοκεῖται· μόνοι οἱ εὐτελῆ ἔχοντες τὴν ψυχὴν καὶ οἱ ἀναίσχυντοι πωλοῦνται εἰς τοὺς χάριν συμφέροντος ἀγοράζοντας αὐτούς. Διδακτικὸν παράδειγμα τοιούτου εἴδους σεβασμοῦ πρὸς ἑαυτὸν παρέχει ἡμῖν ὁ βίος τοῦ Οὐελλιγκτῶνος· ὀλίγον μετὰ τὴν μάχην τοῦ Ἀσσαὶ ἦλθε ποτὲ πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Αὐλῆς τοῦ Χυδεραβὰδ ζητῶν νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς μυστικοὺς ὅρους συνθήκης τινὸς γενομένης μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τοῦ Μαχράττα καὶ τοῦ Νιζάμ· ὅπως λάβῃ τὰς πληροφορίας ταύτας προσέφερε τῷ Οὐελλιγκτῶνι ποσὸν πολὺ ἀνώτερον τῶν 100,000 λιρῶν. Τότε ἀτενίζων πρὸς αὐτὸν ὁ στρατηγὸς, ἡσύχως ἠρώτησε· — «Φρονεῖς ὅτι δύνασαι νὰ φυλάττῃς ἄκραν ἐχεμυθίαν;» — «Βεβαίως», ἀπήντησεν ὁ ὑπουργός. — «*Κἀγὼ λοιπὸν ἐπίσης*», προσέθεσε μειδιῶν ὁ Οὐέλλιγκτων καὶ δεικνύων τὴν θύραν εἰς τὸν ἀπορούντα Ἰνδόν. Ὁ λόρδος Ἀρθοῦρος, καίτοι ἀδιακόπως εὑρισκόμενος εἰς θέσιν νὰ ὠφεληθῇ καὶ νὰ πλουτίσῃ ἐκ τοιούτων περιστάσεων, οὐδὲ ὀβολὸν προσέθεσεν εἰς τὴν περιουσίαν του, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀγγλίαν σχετικῶς ἄπορος. Οὐχ ἧττον εὐγενὴς ὑπῆρχεν ἡ διαγωγὴ τοῦ σὶρ Καρόλου Νάπιερ, ὅστις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν τῇ Ἰν-

δικῇ διαμονῆς του ἀπέρριψε τὰ πολυτελῆ δῶρα τῶν Ἰνδῶν ἡγεμόνων λέγων ὅτι· «Αἱ χεῖρές μου δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην πλυσίματος καὶ ἡ σπάθη τοῦ πατρός μου, ἣν ἐφόρεσα εἰς ὅλας τὰς μάχας, ἔμεινεν ἀκηλίδωτος».

Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις δὲν εἶνε ἀναποφεύκτως συνδεδεμένα μετὰ τῶν ἀρετῶν τοῦ εὐγενοῦς· ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ φανῇ ἀληθὴς εὐγενὴς κατὰ τὸ ἠθικόν, διότι δύναται νὰ ᾖ τίμιος, φιλαλήθης, εὐθύς, φιλόφρων, ἐγκρατής, γενναῖος, νὰ σέβηται καὶ νὰ βοηθῇ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ πολλάκις πενιχρὰ ἐνδύματα καλύπτουσι γενναῖον καὶ εὐγενέστατον χαρακτῆρα. Μεταξὺ πολλῶν παραδειγμάτων τὸ ἀκόλουθον, καίτοι παλαιόν, εἶνε ἄξιον θαυμασμοῦ. Ἔτυχε ποτὲ, πλημμυρήσαντος τοῦ Ἀδούα ποταμοῦ, νὰ παρασυρθῇ ἡ γέφυρα τῆς Βερόνας καὶ νὰ μείνῃ μόνον ἡ κεντρικὴ ἄψις φέρουσα οἰκίσκον, ἐξ οὗ ὁλόκληρος οἰκογένεια ἀπομονωθεῖσα ἐπεζήτει σωτηρίαν· ἐγγὺς ἦτο ἡ καταστροφὴ καὶ δεινῶς ἐκλονίζετο ἡ ἄψις. «Ὑπόσχομαι ἑκατὸν γαλλικὰς λίρας, ἀνέκραξεν ὁ κόμης Σπολδερίνης ἰδὼν τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ἀποφασίσαντα νὰ ἐκτεθῇ, ὅπως σώσῃ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους»! Νέος τις χωρικὸς, ἐξελθὼν τοῦ πλήθους, ἐρρίφθη ἐντὸς λέμβου καὶ μετὰ πολλὰς προσπαθείας καὶ ἀπείρους κινδύνους κατώρθωσε νὰ πλησιάσῃ τὴν ἄψιδα καὶ νὰ φέρῃ ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ξηρὰν ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειαν. «Ἰδοὺ τὰ χρήματά σου, γενναῖέ μου φίλε», εἶπεν ὁ κόμης· ἀλλ' ὁ νέος «ὄχι, εἶπε, δὲν πωλῶ τὴν ζωήν μου· δότε τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τὴν δυστυχῆ οἰκογένειαν, ἥτις ἔχει ἀνάγκην αὐτῶν». Γνήσιον πνεῦμα εὐγενείας παρεκίνει τὸν νέον ἐκεῖνον χωρικόν.

Συγγραφεύς τις ὁμιλῶν περὶ Αὐστρίας, λέγει ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ λαοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς τῶν αὐστριακῶν ἡγεμόνων, καὶ ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον τοῦ βίου τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου τοῦ Α'. Ὅτε ἐπεκράτει ἡ χολέρα εἰς τὴν Βιέννην, ἀναρίθμητα θύματα καθ' ἑκάστην θερίζουσα, ὁ αὐτοκράτωρ διήρχετο ποτὲ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων μετά τινος ὑπασπιστοῦ· αἴφνης ἀπήντησαν λείψανον ταχέως διαβαῖνον καὶ παρ' οὐδενὸς παρακολουθούμενον. Ἡ ἔλλειψις αὕτη διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἐρωτήσας ἔμαθεν ὅτι οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ φοβούμενοι τὴν ἐπιδημίαν δὲν ἐτόλμησαν νὰ συνοδεύσωσι τὴν κηδείαν.—«Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Φραγκίσκος, θέλομεν ἀναπληρώσει τοὺς συγγενεῖς, διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπηκόων μου δὲν πρέπει νὰ καταβῇ εἰς τὸν τάφον ἄνευ τοῦ τελευταίου τούτου δείγματος ἐνδιαφέροντος», ἠκολούθησε δὲ τὴν ἐκφορὰν μέχρι τέλους καὶ ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν ἁπασῶν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν.

Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο σέβεται ὁ εὐγενὴς τὴν ἀλήθειαν· ἐννοεῖ ὅτι διὰ τῆς ἀληθείας στέρεται ἡ ζωὴ καὶ ὅτι ψυχὴ τῆς δικαιοσύνης εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ὁ λόρδος Σέστερφιλδ ἐχαρακτήριζε τὸν εὐγενῆ λέγων ὅτι «εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν φιλαλήθης ἄνθρωπος». Ὁ δὲ Οὐέλλιγκτων, ὅστις ἀπέχθειαν εἶχε πρὸς τὸ ψεῦδος, ἔγραψε τῷ Κέλλερμαν, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐπολέμει ἐν Ἱσπανίᾳ, ἵνα εἰδοποιήσῃ αὐτὸν ὅτι, ἐὰν σεμνύνωνται ἐπί τινι οἱ Ἄγγλοι ἀξιωματικοί, εἶνε κατὰ πρῶτον ἐπὶ γενναιότητι καὶ ἐπὶ φιλαληθείᾳ. «Ὥστε, ἔγραφεν, ἐὰν ὑπεσχέθησαν Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ νὰ μὴ δραπετεύσωσιν, ἐστὲ βέβαιος ὅτι θέλουσι τηρήσει τὸν λόγον αὐτῶν. Πιστεύσατέ μοι καὶ μὴ δυσπιστεῖτε πρὸς αὐτούς· ὁ λόγος Ἄγγλου ἀξιωματικοῦ εἶνε ἐγγύησις καλλιτέρα ἢ ὅ,τι ἡ ἀγρυπνία τῶν φυλάκων».

Ἡ ἀληθὴς γενναιότης ἔχει συνήθως σύντροφον τὴν πραότητα. Ὁ μεγάθυμος ἄνθρωπος εἶνε συγχρόνως ἐπιεικὴς καὶ ὑπομονητικὸς, οὐδέποτε ἄκαμπτος καὶ σκληρός. Ἀληθῆ ἔπαινον ἀπένειμεν ὁ Πάρρυ εἰς τὸν φίλον του Ἰωάννην Φραγκλῖνον λέγων ὅτι· «τοσοῦτον γενναῖος ὑπῆρχεν, ὥστε οὐδέποτε ἐζήτει ν' ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ συγχρόνως τοσοῦτον ἀγαθὸς, ὥστε δὲν ἤθελε βλάψει κώνωπα». Γάλλος τις ἀξιωματικὸς ἀπέδειξε λαμπρὸν αἴσθημα γενναιότητος καὶ ἱπποτισμοῦ κατὰ τὴν μάχην τοῦ Ἐλ Βοδὸν ἐν Ἱσπανίᾳ. Ἡτοιμάζετο νὰ φονεύσῃ διὰ τῆς σπάθης τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ Ἄγγλον ἀξιωματικὸν Φοῦλτον Χάρβεϋ, ἀλλ' ἰδὼν αἴφνης ὅτι ἐκεῖνος εἶχε μόνον ἕνα βραχίονα ἐστάθη, καὶ χαιρετίσας ἀπῆλθε ταχέως. Ἐπίσης γενναῖος ἐφάνη ὁ Νέϋ ἀπελευθερώσας, ἄνευ ἀδείας τοῦ Ναπολέοντος, τὸν σὶρ Κάρολον Νάπιερ αἱμαλωτισθέντα καὶ τραυματισθέντα, ὅπως δυνηθῇ οὗτος νὰ παρηγορήσῃ τὴν γραῖαν καὶ τυφλὴν μητέρα του. Ὁ Νέϋ ἐκινδύνευσε νὰ ἀπολέσῃ τὸν εὔνοιαν τοῦ αὐτοκράτορος, διότι δὲν ὑπῆρχε τότε συμφωνία περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν αἰχμαλώτων· ἀλλ' ὁ Ναπολέων ἐπήνεσε τὸν στρατηγόν. Τὸ κατὰ τὸ 1852 ναυάγιον τοῦ πλοίου «Βίρκενχεδ» παρέχει καὶ ἕτερον λαμπρὸν παράδειγμα ἱπποτικοῦ πνεύματος, ὅπερ τιμᾷ τὸν δέκατον ἔνατον αἰῶνα, τὸν τοσοῦτον κατηγορούμενον ἐπὶ ὑλισμῷ. Τετρακοσίους ἑβδομήκοντα ἄνδρας καὶ ἑκατὸν ἑξήκοντα γυναῖκας περιεῖχε τὸ πλοῖον, ὅτε πλησίον τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, διαρκούσης τῆς νυκτὸς, μεθ' ὁρμῆς ἐκτύπησεν ἐπὶ ἀοράτου ὑφάλου, καὶ αὐθωρεὶ ἐφάνη ὅτι οὐδεμία ἐλπὶς σωτηρίας ὑπῆρχεν. Οἱ ἄνδρες, ἅπαντες στρατιῶται, παρετάχθησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καὶ ἀπεφασίσθη ἀπὸ κοινοῦ ἡ διάσωσις τῶν γυναικοπαίδων· σιωπηλῶς ἐτέθησαν τὰ δυστυχῆ ὄντα ἐντὸς τῶν λέμβων καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς τελευταίας λέμβου ὁ πλοίαρχος ἀστόχως ἀνέκραξεν· «Ὅστις δύναται νὰ κολυμβᾷ ἂς προσπαθήσῃ νὰ πλησιάσῃ τὰς λέμβους!» — «Ὄχι, ἀπήντησεν εἷς τῶν ἀξιωματικῶν, αἱ λέμβοι εἶνε πλήρεις καὶ θέλουσι καταποντισθῆ, ἐὰν εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὰς καὶ οἱ ἄνδρες!» Ἀκίνητοι ἔμειναν οἱ ἄνδρες, περιμένοντες τὸν θάνατον. Οὐδὲ λέξις, οὐδὲ φωνὴ ἠκούσθη ἐν ᾧ κατεβυθίζετο τὸ πλοῖον· κατὰ τὴν τελευταίαν μόνον στιγμὴν συγχρόνως ἐπυροβόλησαν οἱ γενναῖοι στρατιῶται. Τοιοῦτον παράδειγμα αὐταπαρνήσεως ἐσαεὶ θέλει τιμήσει τὴν μνήμην τῶν ἡρώων ἐκείνων.

Πολλὰ εἶνε τὰ διακρίνοντα τὸν ἀληθῆ εὐγενῆ σημεῖα, ἀλλὰ τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως χαρακτηρίζον αὐτὸν εἶνε ὁ τρόπος τοῦ φέρεσθαι πρὸς τοὺς ὑφισταμένους, πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας. Τίνι τρόπῳ μεταχειρίζεται τὴν ἐξουσίαν του ὁ ἀξιωματικὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας; ὁ ἐργοστασιάρχης πρὸς τοὺς ἐργάτας; ὁ διδάσκαλος πρὸς τοὺς μαθητάς; ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀδυνάτους; Ἡ διάκρισις, ἡ ὑπομονή, ἡ ἀγαθότης μεθ' ἧς χρᾶται κατά τινας περιστάσεις τῆς ἐξουσίας, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ δυσχερεστέρα δοκιμασία, ἣν δύναται νὰ ὑποστῇ εὐγενής τις χαρακτήρ. Ἐκεῖνος, ὅστις καταχρᾶται τῆς ἰσχύος του ἀπέναντι τῶν μὴ δυναμένων ν' ἀντισταθῶσι, νομίζει ἴσως ἑαυτὸν ὑψηλότατον καὶ σπουδαιότατον πρόσωπον, ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶνε εὐγενής· καὶ ἐκεῖνος ὅστις τυραννεῖ τὸν ἀσθενῆ καὶ τὸν ἀνίκανον δὲν εἶνε ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀνανδρός τις. Δικαίως ἐλέχθη ὅτι ὁ τύραννος εἶνε ἀληθῶς δοῦλος ἀνεστραμμένος. Ἡ ἰσχὺς παρέχει εὐγένειαν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, διότι αὐξάνει τὴν πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων· πρέπει ὅμως νὰ κατανοήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν χρῆσιν τῆς ἰσχύος, διότι κατὰ τὸν ποιητὴν «Ἐξαίρετον εἶνε νὰ ἔχῃ τις ῥώμην γίγαντος, ἀλλὰ τυραννικὸν εἶνε νὰ χρᾶται ἐκείνης ὡς γίγας». Ἡ πραότης εἶνε ἀληθῶς ἀχώριστος τῆς εὐγενείας τοῦ χαρακτῆρος. Ἑπομένως ὁ ἀληθὴς εὐγενὴς θέλει πάντοτε ἀποδείξει διὰ τῆς διαγωγῆς του μεγάλην προσοχὴν καὶ εὐσέβειαν πρὸς τὰ αἰσθήματα τῶν ἄλλων, μεγάλην περιποίησιν πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἰσοτίμους, καὶ θέλει πάντοτε σεβασθῆ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῶν· ὁ τοιοῦτος προτιμᾷ νὰ ὑποφέρῃ ζημίαν ἢ νὰ γείνῃ αἴτιος ἀδικίας πρὸς τοὺς ἄλλους, κατηγορῶν τὴν διαγωγὴν ἐκείνων· φαίνεται συγκαταβατικὸς πρὸς τὰς ἀδυναμίας, τὰ ἐλαττώματα, τὰ λάθη τῶν στερουμένων τὰ ἑαυτοῦ προσόντα· δεικνύει συμπάθειαν καὶ πρὸς τὰ ζῶα· οὐδέποτε σεμνύνεται ἐπὶ τῷ πλούτῳ, τῇ ἐξουσίᾳ ἢ τῇ εὐφυΐᾳ· φαίνεται εὐεργετικὸς πρὸς πάντας ἄνευ ἐπιδείξεως καὶ προστατευτικοῦ ὕφους· εἶνε τέλος ἐξ ἐκείνων, περὶ ὧν δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὡς ὁ Βάλτερ Σκὸττ περὶ τοῦ λόρδου Λόθιαν· «Εἶνε ἄνθρωπος παρὰ τοῦ ὁποίου δύναταί τις ἀξιοπρεπῶς νὰ δέχηται χάριν τινά· σπανιώτατοι δὲ εἶνε οἱ τοιοῦτοι ἐν τῷ παρόντι καιρῷ».

Ὁ γέρων Φοῦλλερ περιέγραψε μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης καινοτροπίας ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὸν ἀληθῆ εὐγενῆ, ὅτε εἶπε περὶ τοῦ μεγάλου ναυάρχου σὶρ Φράνσις Δρὰκ ὅτι «ἦτο ἀνὴρ ἄμωμος, δίκαιος ἐν τῷ πράττειν καὶ πιστὸς ἐν τῷ λέγειν· ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς κατωτέρους, ἀλλ' ἀπέχθειαν ἔχων πρὸς τὴν ὀκνηρίαν· οὐδέποτε ἐνεπιστεύετο τὰς ὑποθέσεις, ἰδίως τὰς σπουδαίας, εἰς τὴν φροντίδα τῶν ἄλλων, ὅσον ἐπιδέξιοι καὶ πιστοὶ καὶ ἂν ἦσαν· περιφρονῶν τὸν κίνδυνον οὐδένα ἀπέφευγε κόπον, ἔχων ἀπόφασιν νὰ φανῇ ὅπως πρέπει νὰ δεικνύεται ἀνήρ τις εἰς ἁπάσας τὰς περιστάσεις τοῦ βίου, ἐν αἷς ἀπαιτεῖται δραστηριότης, εὐφυΐα καὶ θάρρος».

Η ΜΗΤΡΥΙΑ ΤΟΥ ΕΔΜΟΝΔΟΥ

Διήγημα.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 573.

Ζ'

Ἡ ἀπότομος αὕτη τοῦ βίου μεταβολὴ κατέπληξε τὴν Λεοντίνην Δουβάλ. Παρῆλθε χρόνος τις ἕως οὗ συνέλθῃ καὶ πιστεύσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Τὸ πεπρωμένον εἶχεν ἀνέκαθεν τοσοῦτον ἀμειλίκτως καταδιώξει αὐτὴν, πρὸς δὲ καὶ αὐταὶ αἱ τολμηρότεραί της ὀνειροπολήσεις ἦσαν τοσούτῳ κατώτεραι τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας, ὥστ' ἐνίοτε ὑπελάμβανεν ἑαυτὴν παίγνιον φρεναπάτης καὶ ἀνεκραύγαζεν αἴφνης· Εἶνε ἀληθές; Ἡ χυδαία ἐκείνη μέριμνα περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, ἡ δηλητηριάζουσα τὴν ὕπαρξιν καὶ τῶν γενναιοτάτων ἐπὶ γῆς ὄντων, ἐξέλιπε τοῦ λοιποῦ δι' αὐτὴν μετὰ τοσαύτας νηστείας! Οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν ἐπαύλεων τοῦ Μιλσὰν τὴν ἀπεκάλουν «κυράμας» κομίζοντες πρὸς αὐτὴν κάνισρα προσφάτων κερασίων. Οὐδὲν ἀπεδέξατο αὕτη κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ συμβολαίου τοῦ γάμου, ἀλλ' ὁ Εὐτύχιος κατέβαλε τὸ τίμημα τῆς προικὸς αὐτῆς καὶ τῇ ἀφῆκε δι' ἰδίας της δαπάνας τοὺς μισθοὺς τῶν τελευταίων μηνῶν καὶ τὴν δωρεὰν τῆς Δουπλαντῆ, ἐν συνόλῳ χίλια διακόσια φράγκα, ἅτινα προσεμειδίων αὐτῇ ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ κιβωτίου της. Ἐλάμβανεν ὡρισμένην κατὰ μῆνα ποσότητα διὰ τὰς οἰκιακὰς δαπάνας· ἐπέβλεπε, διεχειρίζετο, ἐκυβέρνα, ἦτο *κάτι τι*. Ἡ εὐζωΐα καὶ ἡ ἀσφάλεια ἐπέτρεψαν αὐτῇ νῦν νὰ παχύνῃ ὀλίγον· εἶχεν ἐσθῆτας θερεινὰς καὶ χειμερινάς, χρυσοῦν κόσμημα, κοράλλινα ἐνώτια, δακτυλίους πλείστους. Ἀνέπνεεν ἀπλήστως ὡς ὁ ἀπαλλαττόμενος βαρέος ἐφιάλτου τὰ στήθη του πιέζοντος, καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἐντιθεῖσα ἐντὸς θερμῶν ἐμβάδων τοὺς πόδας της·

— Ἂν ἀσθενήσω, δὲν θὰ μὲ στείλουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον!

Ἀφωσιώθη εἰς τὴν λατρείαν τῶν δύω ὄντων, εἰς ἃ ὤφειλε πᾶσαν αὐτῆς τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ὑπερίσχυσε πάντων αὐτῆς τῶν αἰσθημάτων. Ὕμνοι εὐχαριστήριοι ἀνήρχοντο ἀπὸ τῆς καρδίας ἐπὶ τὰ χείλη της· — Κύριέ μου, ἤμην μόνη καὶ ἀθλία καὶ μὲ κατεστήσατε σύν-

τροφόν σας· ἀπέθνησκον, διότι δὲν εἶχον τί ν' ἀγαπήσω, καὶ μοὶ ἐδώκατε τὸν υἱόν σας· νὰ κλαίω μόνον εἴξευρον καὶ μ' ἐμάθετε νὰ μειδιῶ· ἤμην κόνεως κόκκος ὑφ' ὅλων τῶν ἀνέμων διασαρούμενος, καὶ μοὶ εἴπατε· Ἔσο σύζυγός μου, καὶ εἶμαι. Ἡ ἄλλοτε παιδαγωγὸς ἠγνόει πῶς νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της, τὰς εὐλογίας της· ἀφωσιοῦτο μετὰ ζήλου, προσεπάθει ἀνενδότως νὰ καταστῇ ὠφέλιμος, ἔτρεμε πάντοτε μὴ δὲν κατώρθου τοῦτο ἐπαρκῶς. Ἀπὸ τῆς πρωΐας, ψήκτραν κρατοῦσα, ἔσπευδε νὰ καθαρίσῃ τὰ ἐνδύματα τοῦ Κυρίου, ἐβεβαιοῦτο ὅτι δὲν ἔλειπε κομβίον τι ἀπὸ τοῦ ὑποκαμίσου, συνεβουλεύετο τὸ βαρόμετρον ὅπως κρίνῃ ἂν ὁ Εὐτύχιος ἔδει νὰ φορέσῃ τὸ χονδρόν του ἱμάτιον. Εἶτα δὲ, ἄχρις οὗ ἑτοιμασθῇ ὁ μικρὸς, ἀνεγίνωσκε τὴν *Μαγειρικὴν*, ὅπως μάθῃ τὴν κατασκευὴν νέου τινὸς φαγητοῦ. Ἅμα κατήρχετο ὁ Ἐδμόνδος ἀπὸ τοῦ δωματίου του, τὸν περιῆγεν εἰς τὸν κῆπον, ἠκροᾶτο τοῦ μαθήματός του, ἠροτρίου μετ' ἀκαταβλήτου ἐπιμονῆς τὴν διάνοιαν ἐκείνην τὴν χέρσον καὶ ἄγονον. Τὸ ἑσπέρας ἀνεγίνωσκεν, ἐμάνθανε *τάβλι*, καὶ ἂν οὐδεὶς εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς, μετέβαινε καὶ ἐβοήθει τὴν Νανέταν. Ἡ ταπεινὴ φύσις αὐτῆς καθίστατο ταπεινοτέρα ἔτι ἕνεκα τῆς εὐγνωμοσύνης· ἐν αὐτῇ ἡ σύζυγος μετεῖχεν οἰκονόμου καὶ δούλης ἅμα Ἀνατολίτιδος. Ἕνεκα τῆς ἀφελοῦς αὐτῆς συμπεριφορᾶς κατέστησε τὸν Μιλσὰν ὅ,τι οὗτος εἶχε καταστήσει τὸν Ἐδμόνδον — μαμμόθρεπτον. Ὁ ἀγαθὸς Εὐτύχιος ἐξηπλώθη ἡδυπαθῶς ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου τοῦ ὑπὸ δειλῆς στοργῆς ἀνεγερθέντος· εὗρε δ' αὐτὸν τοσούτῳ ἀναπαυτικώτερον, καθόσον ὁ πρῶτός του γάμος ὑπῆρξεν ἄνευ θελγήτρου καὶ ἡ χηρεία του ἄνευ ἡσυχίας. Πᾶν ὅ,τι ἔλεγεν ἢ ἔπραττεν εἰς τὴν Λεοντίνην ἐφαίνετο καλόν· ἐσκέφθη λοιπὸν ὅτι δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ στενοχωρῆται ὅπως μεταβάλῃ συμπεριφορὰν χάριν αὐτῆς, ἐτράπη δ' οὕτω μετὰ σπουδῆς εἰς τὰς βαναύσους του ἕξεις. Ἀνεπαισθήτως μετεβίβασεν εἰς τὴν Λεοντίνην τὸ βάρος τῶν ἐλαχίστων του ἀνιῶν, ὥρισεν αὐτῇ πρόσωπον οἷον τὸ τῶν ἐμπεπιστευμένων ἐν ταῖς τραγῳδίαις, πρὸς οὓς οἱ βασιλεῖς ἀφηγοῦντο τὰ δυσάρεστά των ὄνειρα, κατέστησεν αὐτὴν εὐπειθῆ θεράπαιναν· καίπερ πολὺ ἀγαπῶν αὐτὴν κατὰ βάθος, ἐγένετο τραχύς. Ἐκ τῆς αὐταπαρνήσεως τῆς μιᾶς ἐγεννήθη ὁ δεσποτισμὸς τοῦ ἑτέρου· οὕτω συμβαίνει πάντοτε.

Ἐν τῷ Ἐδμόνδῳ τὸ φαινόμενον ὑπῆρξε διάφορον. Ἐφ' ὅσον ἡ Λεοντίνη Δουβὰλ ἦτο ξένη ἐν τῇ οἰκίᾳ, περιβαλλομένη τὸ γόητρον ὅπερ περιβάλλεται ἀείποτε τὸ ἄγνωστον, ὁ Ἐδμόνδος συνείχετο ὑπὸ φόβου τινὸς ἀορίστου, ἐκ περιεργίας μὴ κορεννυμένης προερχομένου. Ἡ γυνὴ, ἥτις ἔρχεται ὡς εἰς ἐπίσκεψιν, δὲν ἐκβάλλει τὸν πῖλόν της, διαμένει μίαν ὥραν, καὶ γίνεται εἶτα ἄφαντος, ἐμπνέει τὸ αἴσθημα τῆς ἀποστάσεως, καὶ παραμένει σεβαστὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς ἓν παιδίον. Ἡ διδασκάλισσα λοιπὸν εἶχε κατορθώσει νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτῷ ὑποταγήν, νὰ ἐπιδρᾷ πως ἐπ' αὐτοῦ, νὰ ἐμβάλλῃ χαλινὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀδαμάστου πώλου. Ἀλλὰ μετὰ τὸν γάμον ἐγένετο *μητέρα*. Τὸ παιδίον διὰ τῆς ἰσχυροτάτης του λογικῆς παρέβαλε τότε αὐτὴν πρὸς τὸν πατέρα ἀείποτε ὑποχωροῦντα, καὶ ἔταξεν αὐτὴν ἐν τῇ αὐτῇ γραμμῇ. Εἰθίσθη βλέπον αὐτὴν κοιτωνίτην φοροῦσαν, ἀκοῦον τὸν Μιλσὰν νὰ ὁμιλῇ τραχέως πρὸς αὐτὴν, καταλαμβάνον αὐτὴν οἰκείως συνεργαζομένην μετὰ τῆς Νανέτας, καθ' ἧς ἀτιμωρητεὶ ἐξεσφενδόνα βώλους γῆς. Ἡ διαρκὴς πρὸς τὴν διδασκάλισσάν του οἰκειότης τὸν ηὐχαρίστησεν, ἀλλ' ἤρξατο θεωρῶν αὐτὴν ὑπὸ νέαν ἔποψιν· τὸ γόητρον ἐξηφανίσθη, ἔπαυσε κατὰ μικρὸν φοβούμενον καὶ ὑπακοῦον εἰς αὐτήν. Μετ' ὀλίγον ἡ μητρυιὰ ἐβεβαιώθη ὅτι οὐδεμίαν ἐπ' αὐτοῦ εἶχεν ἰσχύν. Ἐδιπλασίασε τοὺς ἀγῶνάς της. Ἀλλὰ μάτην. Ἡ ἀντίστασις τοῦ ἰδιοτρόπου μαθητοῦ προέβαινεν ἄχρι παραφορᾶς· ἡ παραφορὰ προὐκάλει νευρικὰς κρίσεις. Τί ποιητέον; Ἡ Λεοντίνη ἐπιρρεπὴς φύσει πρὸς τὴν ἐκμηδένισιν τῆς προσωπικότητός της, συμπιεσθεῖσα ἄλλως τε ὑπὸ τοῦ τέως βίου τῆς ἐνδείας, δὲν ἀνεῦρεν ἐν ἑαυτῇ δύναμιν πρὸς ἀντίδρασιν, ν' ἀγαπᾷ μόνον ἠδυνήθη, καὶ παραμείνασα ἀφωσιωμένη, ἐγένετο παθητική.

Ἦσαν δυστυχεῖς; Οὐχί. Ὁ Μιλσὰν, οὗτινος ἡ οἰκιακὴ διαχείρισις ἐχώρει θαυμασίως, ἐξετίμα τὰ μέγιστα τὴν σύζυγόν του. Ἐνόει τὴν ἀξίαν τῆς ἀποκτήσεώς της, ἠσθάνετο ἑαυτὸν νεάζοντα ἐκ τῆς συνεπαφῆς τῆς παρθενικῆς αὐτῆς στοργῆς, καὶ ἀπήλαυε τῆς ἀρρήτου ἐκείνης ἡδονῆς τοῦ ἀκούειν *ἔχεις δίκαιον*, καὶ ὅτε ἀκόμη εἶχεν ἄδικον. Ἐβαυκαλίζετο δ' ὑπὸ ὀνειροπολήσεων ὡς πρὸς τὸν υἱόν του καὶ ἐπανελάμβανε κατακόρως·

— Κύτταξέ τον πῶς ἐμεγάλωσε! Δύω δάκτυλα ἀψήλωσε φέτος. Μοῦ ἔγεινε καὶ γερὸς σίδηρο, αὐτὸ ἤθελα ἐγώ! Πολλὰ παιδιὰ τινάζουν ἀνάστημα εἰς τὰ δεκαὲξ, καὶ τότε μεγαλόνουν μονομιᾶς καὶ κερδίζουν τὸν καιρὸν ποῦ ἔχασαν. Εἰς τὸ Πολυτεχνεῖο δέχονται μαθητὰς ποῦ ἤξευραν ὀλιγώτερα ἀπὸ τὸν Ἐδμόνδον μου ὅταν ἦταν 's τὴν ἡλικίαν του.

Ὁ Ἐδμόνδος, ἐν τούτοις, ἐβίου κατ' ἀρέσκειαν ὅλως καὶ ἐλευθέρως καὶ διεσκέδαζε, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ πατήρ του ὑπείκων εἰς τὴν συμβουλὴν ἐξαδέλφου τού τινος ἰατροῦ, εἶχεν ἀγοράσει αὐτῷ πρό τινος ἵππον.

Ἡ δὲ Λεοντίνη ἦτον εὐδαίμων, τὸ καθ' ἑαυτήν. Ἱκανὸν ἦτον αὐτῇ ν' ἀνήκῃ εἰς οἰκογένειαν, ἦτο δὲ ὀλβιωτάτη συλλέγουσα μόνον τὰ ψυχία τῆς τραπέζης ὡς ἡ Χαναναία.

Ὁ νέος Μιλσὰν εἰσελθὼν εἰς τὸ δέκατον ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του κατέστρεψεν ἄρδην τὰς ἐλπίδας τοῦ πατρός του. Ἡ γενναία αὐτοῦ φύλαξ, δι' ἐπιμονῆς ἀκαταβλήτου, κατώρθωσε νὰ

ἐμβάλῃ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ γνώσεις τινὰς στοιχειώδεις, κατώρθωσε νὰ ἐπιστιλβώσῃ πως αὐτόν. Ἀλλὰ, πράγματι, ἡ ἄγνοιά του ἦτο βαθεῖα, σκαιὸς ὁ χαρακτήρ του, ἀδάμαστος ἡ συμπεριφορά του. Εἶχε δίψαν τῆς φυσικῆς ζωῆς ἐφ' ὅσον μάλιστα καθίστατο εὐρωστότερος, θορύβου πρὸς τὰς φυσικὰς ὁρμάς του συμφωνοῦντος, ἀχαλινώτων ἀτακτημάτων πρὸς ἃ ὤθει αὐτὸν ὁ ὀργασμὸς τοῦ μαμμοθρέπτου παιδίου. Ἔπαυσε τέλεον ἐργαζόμενος, ἀναγινώσκων ἔτι, περιήγαγεν εἰκῇ ἐν τῷ κενῷ τὴν ἀνήσυχόν του ἥβην· ἡ νοημοσύνη του ἀπεπνίγη ὑπὸ τῆς ζωϊκῆς ἐξεγέρσεως καὶ ἀφέθη βυμουλκούμενος ὑπὸ τῆς ἰδιοσυγκρασίας του.

— Τί νὰ γείνῃ; ἐστέναξεν ὁ δυστυχὴς Μιλσάν. Αἴ! ἂς μὴ γείνῃ καὶ πολὺ γραμματισμένος, ἂς μὴ γείνῃ καὶ δικηγόρος. Θὰ μείνῃ μαζῇ μου· τοῦ φθάνουν ὅσα εἰξεύρει διὰ νὰ γείνῃ κτηματίας. Εἶνε τόσον καλὸ παιδί, ἀνοικτόκαρδο, πάντα μὲ τὸ γέλοιο 's τὸ στόμα!

Ὁ Ἐδμόνδος ἔλαβεν ἄδειαν πρὸς θήραν. Μετέβαινε συχνότατα εἰς τὴν ἐξοχήν. Ὁ Μιλσὰν ὅπως παράσχῃ ἀσχολίαν εἰς τὸν υἱόν του ἀπέπεμψεν ἕνα τῶν ἐνοικιαστῶν του, καὶ ἐκαλλιέργει αὐτὸς τὸν ἀγρόν του πρὸς ὑπόδειγμα καλλιεργείας εἰς αὐτόν. Ὁ νεανίσκος ἐβαρύνθη ταχέως, ἐπανήρχετο καθ' ἑβδομάδα εἰς τὴν πόλιν καὶ ἤρξατο θαμίζων εἰς τὸ κεντρικὸν καφενεῖον τῆς πόλεως. Μίαν ἑσπέραν, ἐν ᾧ ὁ πατήρ του εἰργάζετο ἐν τῇ σιταποθήκῃ, ἐπέστρεψε φρικωδῶς οἰνόληπτος. Ἡ Λεοντίνη κατετρόμαζε, παρήγγειλεν εἰς τοὺς θεράποντας νὰ μὴ εἴπουν οὐδὲν, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιόν της. Κατέκλινεν αὐτὸν ᾄδοντα βραγχνῶς. Μετ' ὀλίγον χρόνον ἐπανῆλθεν ἐφ' ἁμάξης, οἰδαλέον ἔχων τὸ πρόσωπον καὶ χωλαίνων. Τότε δὲν κατωρθώθη ν' ἀποκρυβῇ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ Μιλσάν.

— Διατί εἶσαι ἔτσι; τὸν ἠρώτησεν ἀναφρικιῶν ἐξ ἀνησυχίας.

Ὁ Ἐδμόνδος, ἀφ' οὗ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀδυναμία τοῦ πατρός του εἶχεν ἀρέλει πάντα φόβον καὶ σεβασμὸν, δὲν ἐδυσχέρανε ν' ἀπαντήσῃ·

— Αὐτὸς ὁ παλῃοδάσκαλος μ' ἔδειρε.

— Στάσου νὰ τὸν διορθώσω ἐγὼ τὸν ἀχρεῖον, ἐβρυχήθη ὁ Εὐτύχιος.

Ἡ μητρυιὰ παρενέβη ἀθρόως·

— Ἀλλὰ πῶς ἐτόλμησε νὰ σὲ κτυπήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;

— Μὰ τί κουτοὶ ποῦ εἶσθε καὶ δὲν καταλαβάνετε! Τοῦ εἶπα ὅτι τὸν ζητοῦν εἰς τὴν μητρόπολιν. Ἐξῆλθεν· ἐγὼ ἔπιασα τὸ χέρι τῆς γυναικός του· ἐκείνη πάλι ἐφώναξε, ἐγύρισε ὀπίσω καὶ νὰ... τὸ ἐκαταλάβετε τώρα;

Ὁ Μιλσὰν καὶ ἡ Λεοντίνη ἔμειναν ἐνεοί. Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ κυνισμοῦ τούτου τοὺς κατέπληξεν. Ὁ νεανίσκος δὲν ἦτον ἔτι δεκαοκταέτης.

Τὰς ἑπομένας ἡμέρας, περιποιούμενοι αὐτὸν ἀσθενοῦντα ἐκ τῶν μωλώπων, συνδιεσκέπτοντο·

— Μία βαρειὰ ἐπίπληξις, ἔλεγεν ὁ πατὴρ, θὰ τὸν κάμῃ ν' ἀρρωστήσῃ περισσότερο. Καλλίτερα νὰ τὸν προσέχωμεν, νὰ τὸν κρατοῦμεν εἰς τὸ 'σπῆτι.

Συνεπέρανε δ' οὕτω·

— Δὲν ἐφρόντισες ὅσον ἔπρεπε διὰ τὴν ἀνατροφήν του, σὺ πταίεις. Τοῦ ἔκαμες πάντοτε τὰ θελήματά του, καὶ μοῦ τὸ ἐχάλασες τὸ παιδί. Τὸ ἔλεγα ἐγώ. Μὰ ἐγὼ ἔχω γερὴ γροθιά· θὰ τὸ ἰδῆς. Πρῶτα πρῶτα θὰ τοῦ κόψω τὰς διασκεδάσεις του· δὲν τοῦ δίνω πλέον ἄλογον, δὲν τοῦ δίνω οὐδὲ λεπτὸν πλέον. Ἐγὼ δὲν εἶμαι βρεγμένη γάτα 'σὰν ἐσένα. Θ' ἀνοίξω τὰ 'μάτια μου.

Ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἐσίγησε καὶ ἐσκέφθη ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτῆς μὴ ἀληθῶς ἦτον ἔνοχος.

II'

Ὁ Μιλσὰν ἠσθάνετο σφοδροτάτην λύπην. Προσεπάθει νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν καὶ ν' ἀθῳώσῃ τὸν υἱόν του αἰτιώμενος τὴν σύζυγόν του. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα προὔκειτο ἐκεῖ ἐναργέστατον — ὁ Ἐδμόνδος εἶχεν ὀλεθρίας ὁρμάς. Ἴσως δὲν ἦτο λίαν σπουδαῖον, καθ' ἑαυτὸ, τὸ πρῶτον τοῦτο ἐπεισόδιον, ἀλλὰ προὐξένει φρίκην ὡς πρῶτον βῆμα νεανίσκου τοιαύτης ἡλικίας ἀνατραφέντος αὐξηρῶς ὡς κόρη. Τὸν ἠγάπα τοσοῦτον τὸν νεανίσκον ἐκεῖνον! Μεθ' ὅλην τὴν ἀγάπην ἣν ἐνέπνεεν αὐτῷ ἡ Λεοντίνη, ἐπέχαιρεν ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς τέκνον, ὅπως δυνηθῇ νὰ ζήσῃ ὁλόκληρος διὰ τὸν Ἐδμόνδον του. Ἡ σύζυγος ἔκρινεν ἐκ τῆς θλίψεώς του περὶ τοῦ βάθους τοῦ πρὸς τὸ τέκνον του πάθους, ἐνόησεν ὅτι αἱ ἀνοησίαι τοῦ υἱοῦ του θὰ τὸν θανατώσωσι καὶ ὡρκίσθη νὰ ἐπιβλέπῃ ἀγρύπνως.

Ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν ὅπως ἀποφύγωσι τὰς ἐρεσχελίας τῶν κακῶν γλωσσῶν τοῦ χωρίου. Ὁ νεανίσκος ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐπιβλεπόμενος, χαλιναγωγούμενος εἰς τὰς φαντασιοπληξίας του, συνέσχεν ἑαυτὸν, ἐγένετο ὑποκριτὴς, ὅπως ἀποφεύγῃ τὰς ἐπιπλήξεις, ἀλλ' ἀδυνατῶν νὰ ἐπασχολήσῃ τὴν ἀργίαν του ἤρξατο τηκόμενος ἐκ τῆς ἐνδελεχοῦς ἀνίας· ἐπὶ τέλους αἱ ὑπόνοιαι τοῦ πατρός του διεσκεδάσθησάν πως, οἱ πανοῦργοι τοῦ Ἐδμόνδου τρόποι κατέπεισαν αὐτὸν τελείως περὶ τῆς σωφροσύνης του· ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἐξέρχηται καὶ νὰ συναναστρέφηται μικρὸν μετὰ τῶν ἄλλων νέων. Παρέτεινε βαθμηδὸν καὶ ἐπιδεξίως τὰς ὥρας τῆς ἐπιστροφῆς του, ἐγένετο εὔθυμος, ἐφάνη εὐεκτῶν, κατέθελξε τὰ ὄμματα τοῦ ἄλλοτε γεωργοῦ διὰ κομψῶν ἱματισμῶν, καθιστώντων χάριεν τὸ ἐκτρωματικόν του σῶμα. Ὑπέμελπε καθήμενος παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐνηγκαλίζετο χαριέντως τοὺς περὶ αὐτόν. Τὸ παρελθὸν ἐλησμονήθη ὁλοσχερῶς. Κατὰ βάθος ἔπνεε τὰ μένεα κατὰ τῆς πατρικῆς γλισχρότητος, ἐβδελύσσετο δ' ἀσπόνδως τὴν ἄγρυπνον ἐκείνην γυναῖκα, ἣν ἀπεκάλει *μητρυιάν*, καὶ ἥτις ἀκαταπαύστως

εἶχεν ἐπάνω του καρφωμένα τὰ 'μάτια της. Αὕτη ἐπηγρύπνει ἐν σιγηλῇ ἀγωνίᾳ· προησθάνετο ὅτι ὁ Ἐδμόνδος δὲν ἐφέρετο πλέον εἰλικρινῶς. πρό τινος δ' εἶχεν ἀνακαλύψει ἐν τῷ δωματίῳ του ἀνήθικα μυθιστορήματα . . .

Ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος, ἐν ᾧ ἡ Λεοντίνη μόνη ἐν τῷ γραφείῳ ἐπεθεώρει τοὺς λογαριασμούς, ἦλθε κ' ἐκάθησε παρ' αὐτήν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς του ἐνέφαινον κόπωσιν· τὸ πρόσωπόν του, ὅπερ ἐκάλυπτεν ἀρτιφυὴς ἐκ τριχῶν χνοῦς, ἦτο χλωμότερον τοῦ συνήθους.

— Ἄκουσέ με, εἶπεν, ἔπεσα εἰς ἕνα λάκκον καὶ πρέπει νὰ μ' ἐβγάλῃς.

— Θεέ μου! τί ἔκαμες; λέγε μου!

— Χρεωστῶ χίλια φράγκα καὶ πρέπει νὰ τὰ πληρώσω ἀπόψε, χωρὶς ἄλλο.

— Χίλια φράγκα, σύ; Ἀδύνατον!

— Δὲν τὸ πιστεύεις, διότι δὲν σὲ συμφέρει· καὶ ὅμως εἶνε ἀλήθεια, σοῦ λέγω· χρεωστῶ χίλια φράγκα, καὶ ἂν δὲν τὰ πληρώσω ἀπόψε, θὰ ἔλθουν αὔριον νὰ εἰδοποιήσουν τὸν πατέρα.

Ἡ Λεοντίνη ἀνεπήδησεν.

— Ὤ! ὄχι! Δὲν θέλω νὰ τὸ μάθῃ ὁ πατήρ σου, ὁ δυστυχής σου πατήρ· δὲν τὸ θέλω!

Μόλις τῆς λέξεως ταύτης ἐξελθούσης τῶν χειλέων της, διενοήθη τὸ ἐναντίον. Δὲν ἔπρεπεν ἀράγε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Εὐτύχιον ἀφ' οὗ ὁ κίνδυνος κατέστη τοσοῦτον μέγας; Ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ αὐτὸν λικνιζόμενον ὑπὸ τῆς χιμαίρας ὅτι ὁ υἱός του ἦτο σώφρων; Τὸ καθῆκον αὐτῆς δὲν ἀπῄτει ν' ἀναγγείλῃ τὸν ἐπελθόντα κίνδυνον; Ἐπῆλθεν αὐτῇ ἀόριστός ἰδέα ἐνεργείας, ἀλλ' ἐσκέφθη μὴ ἦτο πρόωρος ἔτι ἡ χρῆσις τοῦ ἡρωϊκοῦ φαρμάκου·

— Μὴ τὸ ξανακάμῃς! προσέθηκε διὰ τόνου φωνῆς ὃν ἡ στοργὴ καθίστα αὐστηρόν.

Ἀλλόφρων, ἐπίεσε τὸ μέτωπόν της, διελογίσθη . . . Αἴφνης ἤρξατο γελῶσα.

— Ἀνόητη ποῦ ἦμην! εἶπε. Μὴν ἀνησυχῇς. Θὰ ἐπανέλθω τώρα.

Ἀνῆλθε δρομαία τὴν κλίμακα. Ἡ περιουσία τῆς ἐνδείας αὐτῆς περιείχετο ἐν μικρῷ κιβωτίῳ— ὁ καρπὸς τοῦ ἱδρῶτος αὐτῆς, ὁ θησαυρὸς τοῦ βίου της τοῦ ἄγνου, τὰ χίλια διακόσια φράγκα της. Ἐξήγαγε μετὰ χαρᾶς τὸ δωρηθὲν αὐτῇ ὑπὸ τῆς κυρίας Δουπλαντῆ τραπεζικὸν γραμμάτιον, τὸ προσήνεγκε εἰς τὸν ἀκόλαστον νεανίσκον, καὶ εἶπεν αὐτῷ νὰ τὸ λάβῃ καὶ ν' ἀπέλθῃ.

Ἅμα ἰδοῦσα κλειομένην τὴν θύραν ἀνέπνευσεν· ὁ Μιλσὰν τοὐλάχιστον ἠδύνατο νὰ ὑπνώττῃ ἀτάραχος.

Τὸ ἐλάχιστον λείψανον τοῦ γοήτρου, ὅπερ τέως εἶχε κατορθώσει νὰ διατηρήσῃ ἡ Λεοντίνη, ἐξηφανίσθη κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὁ Ἐδμόνδος ἐνόησεν ἄριστα ὅτι ἡ μητρυιά του θα κατήρχετο εἰς συμβιβασμοὺς ὅπως κρατῇ μυστικὰς τὰς νεανικάς του παραφοράς. Ἐθάρρησεν ἐπ' αὐτήν, δὲν συνεστέλλετο πλέον, περὶ τὴν πρωΐαν μόνον ἐπέστρεφε. Ὁ Εὐτύχιος κατακλινόμενος ἐν τῷ ἀποκέντρῳ δωματίῳ του ἠγνόει τὰ συμβαίνοντα· ἀλλ' ἡ δυστυχὴς γυνή, ἧς τὸ δωμάτιον ἠνοίγετο εἰς τὸν διάδρομον, παρήρχετο συχνάκις τὰς νύκτας ἀναμένουσα. Ὁ Ἐδμόνδος ἐπιστρέφων εὕρισκεν αὐτὴν τρέμουσαν καὶ περιδεῆ, δεομένην αὐτοῦ μὲ συνημμένας τὰς χεῖρας νὰ φέρηται κάλλιον διὰ νὰ μὴ λυπήσῃ τὸν πατέρα του.

— Δὲν ἠξεύρει διόλου τί κάμνω· μὴ μὲ ζαλίζῃς! ἀπεκρίνετο ὁ γεννάδας. Αἴ καλά, ἂς εἶνε, θὰ ἐπιστρέψω ἐνωρὶς ἀπόψε, ἀλλὰ δός μου χρήματα.

Ἀφ' οὗ ἐθυσίασε τὰ ὑπολειπόμενα αὐτῇ διακόσια φράγκα, αἱ παρακλήσεις καὶ παραινέσεις της δι' ὕβρεων ἐγίνοντο δεκταί. Τέλος ἠπείλησεν αὐτὸν διαρρήδην ὅτι θὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Μιλσὰν, ὡς ἔσχατον καταφύγιον. Ἀλλ' αὐτὸς ἔντρομος, προσεποιήθη ὅτι μετεμελήθη, περιεδύθη αὖθις τὴν ἀλωπεκῆν, καὶ ἐξηπάτησε τὴν μητρυιάν του. Ὁ νεανίσκος οὗτος κατήρχετο μετὰ φρικώδους ταχύτητος τὴν κλίμακα τῆς κακίας.

Ἐπελθούσης τῆς ἐποχῆς τῆς κλαδεύσεως τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῆς ἀρόσεως, ὁ Μιλσὰν τέσσαρας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος διέμενεν ἐν τῇ ἐξοχῇ. Ἐνίοτε μετέβαινον ὁμοῦ, ἐνίοτε ὄχι.

— Ὁ κύριος εἶν' ἐδῶ; ἠρώτησε μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ κοσμηματοπώλης Μαρτῖνος. Μὲ γνωρίζεις, Νανέτα; Ἔρχομαι δι' ἐργασίαν.

— Ὁ ἀφέντης εἶνε ἔξω, ἀλλὰ εἰμπορεῖ νὰ σὲ δεχθῇ ἡ κυρία.

Ὁ κοσμηματοπώλης εἰσῆλθε. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς πληρωμῆς κοσμημάτων ἀγορασθέντων ὑπὸ τοῦ Ἐδμόνδου, ἐν ὅλῳ χίλια πεντακόσια φράγκα. Ὁ Μαρτῖνος πρὸς τὴν Λεοντίνην ἐνισταμένην κατὰ τῶν ἀπαιτήσεών του εἶπεν *ὀρθὰ κοφτά*·

— Ὁ νέος δὲν εἶνε ἀκόμη ἐνῆλιξ, καὶ δὲν θὰ ἔχω ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν νόμον. Ἀλλ' ὁ πατήρ του εἶνε τόσον πλούσιος, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ τῷ δώσω ὅ, τι μοῦ ἐζήτει. Θὰ ἦσαν, βέβαια διὰ τὴν ἑορτήν σας, κυρία, ἐκεῖνα τὰ κοσμήματα. Αἱ δίκαι δὲν εἶνε καλὰ πράγματα, πρὸ πάντων δὲ διὰ τὸν θόρυβον, τὸν ὁποῖον προξενοῦν.

Ὁ Μαρτῖνος οὗτος ἀπήλαυε κακῆς ὑπολήψεως. Ἡ Λεοντίνη Δουβὰλ συνεβιβάσθη. Δὲν εἶχε χρήματα, ἀλλ' ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀποτίσῃ τὸ ποσὸν κατὰ δόσεις, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ πρᾶγμα θὰ ἔμενε μυστικὸν, καὶ ὡρκίσθη νῦν, ἀντὶ πάσης θυσίας, ῥιζικὴν τοῦ κακοῦ νὰ ἐπενέγκῃ θεραπείαν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ βίος αὐτῆς κατέστη διηνεκὴς ἀγωνία, διότι τὰ πάντα πλέον ἠδύνατο ν' ἀποτολμήσῃ ὁ Ἐδμόνδος, ἐσκέφθη δὲ πῶς ν' ἀπατήσῃ — ἡ δυστυχὴς! — τὸν σύζυγόν της, ὡς ἐκ θαύματος ἐλαττοῦσα τὰς οἰκιακὰς δαπάνας πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ πρὸς τὸν κοσμηματοπώλην ὡρισμένου ποσοῦ. Τὸ μαρτύριον αὐτῆς ἦτον ἀνεκδιήγητον. Ἐξησθένει ὁσημέραι, διετέλει ὑπὸ τὸ κράτος ἐνδελεχοῦς φόβου. Ὁ Ἐδμόνδος ἀνέκτησε πλείονα ἐλευθερίαν, ἐσύριζεν ἤχους ἀσέμνων μελοδραματίων. Ἐνυπῆρχέ τι ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ. Ὁ Μιλσὰν συνελάμβανεν ἀορίστους ὑποψίας, οὐχὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ του, ἀλλὰ κατὰ τῆς συζύγου του. Βλέπων αὐτὴν ἀνασκιρτῶσαν εἰς τὸν ἐλάχιστον τοῦ κωδωνίσκου ἦχον·

— Μὰ τί ἔχεις; ἠρώτα. Σὰν νὰ ἔχῃς τίποτε κρυφὸ ἀπὸ 'μένα. Μήπως εἶσαι ἄρρωστη; Δὲν σὲ μέλει πλέον διὰ τὸ 'σπῆτι, εἶνε κάμποσος καιρὸς ποῦ δὲν φροντίζεις διόλου διὰ τὸ φαγί!

Περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ὁ Ἐδμόνδος διενυκτέρευσε πλειστάκις ἐκτὸς τῆς πατρικῆς οἰκίας, εἶτα προσῆλθε πρὸς τὴν μητέρα του.

— Ἔχασα τέσσαρες χιλιάδας φράγκα ἐπὶ λόγῳ τιμῆς· ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοια καταδρομή. Δός μού τα.

Αὕτη ἐλύθη εἰς δάκρυα καὶ συνέστρεψε τὰς χεῖράς της.

— Ὤ! τώρα πλέον κατεστράφημεν. Δυστυχισμένο παιδί, ποῦ θέλεις νὰ σοῦ εὕρω τόσον ποσόν; . . .

— Ζήτησέ το ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ τὸν ἑαυτόν σου.

— Ὄχι, ὄχι, θὰ τὸ μαντεύσῃ. Ἠξεύρει ὅτι ἐγὼ δὲν χρειάζομαι χρήματα. Θέλεις τὰ κοσμήματά μου καὶ τὸ ἀδαμαντοκόλλητόν μου δακτυλίδι; Θὰ εἴπω ὅτι τὰ ἔχασα, ἀφ' οὗ εἰξεύρω νὰ ψεύδωμαι τώρα! . . .

— Ἀ! ὄχι, τὰ στολίδια σου! ὁ Μαρτῖνος δὲν τὰ παίρνει οὔτε γιὰ εἴκοσι φράγκα. Ἐγὼ θέλω τέσσαρες χιλιάδες φράγκα, τὸ ἤκουσες; καὶ τὰ θέλω σωστά.

— Αἴ καλά! ἀνέκραξεν ἀποφασιστικῶς ἡ Λεοντίνη· θὰ εἰδοποιήσω τὸν πατέρα σου. Ἡ ἀδυναμία μου πρὸς σὲ, ἂν διαρκέσῃ ἀκόμη, θὰ μὲ ἐξευτελίσῃ ἐντελῶς. Ἐπειδὴ σὲ ἀγαπῶ πολὺ, ἔχω τὴν δύναμιν, βλέπουσά σε ἀδιόρθωτον, νὰ σὲ σώσω διὰ τῆς τιμωρίας. Ἡ εὐθύνη μου ὡς τιμίας γυναικὸς τὸ ἀπαιτεῖ, δὲν τὸ ἐννοεῖς;

Καὶ δεινῶς ἐσπαραγμένην ἔχουσα τὴν καρδίαν, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐνδοιάσασα, οὐδὲ κατὰ βῆμα σταματήσασα, διέδραμε τὸν κῆπον καὶ τὴν οἰκίαν, ὅπως τὰ πάντα ἀποκαλύψῃ πρὸς τὸν Μιλσάν. Ἀλλ' ὁ Μιλσὰν εἶχεν ἐξέλθει . . .

Ἐπέστρεψε ψυχρὰ, ἀμετατρέπτως ἐν τῇ ἀποφάσει της ἐμμένουσα, καὶ ἐκάθησε σιγηλή.

Ἐκεῖνος ἔκλαιεν ἐκ λύσσης, ὡς ἄλλοτε, ὅτε ἀπῄτει παιγνίδια ἢ τὴν σελήνην. Τὸ βλέμμα του ἦτον ἄγριον. τὸ πρόσωπόν του πελιδνόν. Ἴσως ἐψεύδετο λέγων ὅτι τοιαύτην ποσότητα ἀπώλεσεν ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ, ἀλλὰ βεβαίως ἄλλο τι τῶν ὀργώντων, τῶν ἀναβραζόντων ἐν αὐτῷ παθῶν ἐδίψα τὰ τετρακισχίλια ἐκεῖνα φράγκα· τετέλεσται· εἶχεν ἀνάγκην αὐτῶν· ἡ ἀποτρόπαιος σφοδρότης τῆς ἐπιθυμίας του ἐνέπνεε φόβον.

Ἡ Λεοντίνη παρετήρησε συντόνως τὸ ὂν τοῦτο τὸ ἀτελὲς, τὸ μὴ ὂν οὔτε παιδίον, οὔτε ἀνήρ, τέρας ἴσως, ἐν ᾧ οὐδὲν εἶχε βλαστήσει, εἰμὴ τοῦ κτήνους μόνον αἱ ὀρέξεις, καὶ ὅπερ ἀγωγὴ μοιραία κατέστησε χεῖρον. Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα τὸ ἠγάπα καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἓν δάκρυ.

Ἐκεῖνος ἐπλησίασε πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἠσπάσθη.

— Ἔλα, ἂς εἶνε, δός μου τρεῖς χιλιάδες πεντακόσια.

— Τίποτε πλέον, τίποτε, τίποτε πλέον.

— Ὁ πατέρας ἔχει γεμάτο ἕνα συρτάρι εἰς τὸ γραφεῖόν του.

— Τίποτε πλέον.

— Καλὰ, νὰ τὸ ἰδῇς. Ἀ! εἶμαι μονάκριβος υἱὸς καὶ δὲν θέλουν νὰ διασκεδάζω! Θὰ τὰ λάβω τὰ φράγκα μου, ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ, θὰ τὰ λάβω! Δὲν ἔχεις καρδιὰ σύ!

Καὶ πρὶν ἐκ τῆς λύσσης του κατενέγκῃ λάκτισμα κατὰ τῆς θύρας τοῦ ἐν τῷ κήπῳ παραπήγματος, ἐξεσφενδόνησε κατὰ τῆς δευτέρας του μητρὸς, τῆς ἀφωσιωμένης, τὴν ὕβριν ταύτην τὴν ἀσεβῆ·

— Τὰ φυλάττεις ὅλα διὰ τὸν ἑαυτόν σου· τὸ καταλαμβάνω· καλλίτερα ἔτσι παρὰ νὰ τρέχῃς ἀπὸ θύραν εἰς θύραν καὶ νὰ ζητῇς μαθήματα, αἔ;

Θ'

Ἡ κυρία Μιλσὰν, καταληφθεῖσα ὑπὸ πυρετοῦ, ἠναγκάσθη νὰ κατακλιθῇ. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤκουσεν ἐλαφρὸν κρότον ἐν τῇ κλίμακι.

— Ἐκεῖνος εἶνε, διενοήθη· ἐξέρχεται.

Ὁ νεανίσκος διέμενεν ἐν τῷ δευτέρῳ πατώματι, καὶ κατὰ τὰς νυκτερινάς του ἀποδράσεις κατήρχετο πάντοτε τὰς βαθμίδας ἀψοφητεὶ, φοβούμενος μὴ ἀφυπνίσῃ τὸν πατέρα του. Ἐκεῖθεν ἐξήρχετο εἰς τὴν ὁδὸν προσέχων μὴ τρίξῃ ἡ παλαιὰ θύρα, καὶ ἀπεμακρύνετο βήματι ταχεῖ. Νῦν ὅμως οὐδὲν τὸ τοιοῦτον. Τί ἔπραττε λοιπόν; Ὑπερεθισθεῖσα ὑπὸ τῆς παραφορᾶς της ἡ Λεοντίνη ἠγέρθη καὶ ἐξῆλθε τοῦ κοιτῶνός της. Τὸ γραφεῖον τοῦ συζύγου της ἔκειτο ἀκριβῶς ἀπέναντι, χωριζόμενον διὰ διπλῆς θύρας ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ. Ἀλλ' ὑπῆρχε φῶς ἐν τῷ γραφείῳ· εἰσῆλθεν. Ὁ Ἐδμόνδος ἐπεστράφη πρὸς τὸν κρότον κρατῶν τὸ κηροπήγιον.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ;

Συνεταράχθη.

— Ἕνα βιβλίον ζητῶ. Πήγαινε νὰ κοιμηθῇς· κ' ἐγὼ θ' ἀναβῶ.

Μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσεν αὖθις εἰς τὰς βαθμίδας κρότον βημάτων, ἀλλ' ἀσθενεστέρων, ὡς ποδῶν γυμνῶν βαδιζόντων, ἀλλ' ἀπεμακρύνεν ἀπὸ τῆς διανοίας της τὴν ἰδέαν ταύτην τὴν ἀπίθανον. Ἀπεκοιμήθη, καὶ ἀφυπνίσθη καὶ πάλιν πολλῷ βραδύτερον, ὑπὸ ἀήθους κατὰ τὴν ἠρεμίαν τῆς νυκτίας ἐκείνης ὥρας θορύβου.— Ἐν τῇ ὁδῷ ἠκούοντο βήματα, καὶ ἀνεγνώρισε τὸ βῆμα τοῦ Ἐδμόνδου ἀπομακρυνομένου. Ἡ ἀσθενὴς ἐστράφη τέλος πρὸς τὸν τοῖχον στενάζου-

σα· ὁ ὕπνος ᾤκτειρεν αὐτὴν καὶ τῇ ἐπήνεγκε τὴν λήθην.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ὁ Μιλσὰν ἐπλησίασε πρὸς τὴν κλίνην της ὠχρὸς ὡς φάσμα. Ὑπεψέλλισε·

— Μὲ ἔκλεψαν!

— Ὦ! δυστυχία, δυστυχία! Εἶσαι βέβαιος, τοὐλάχιστον;

— Ἔσπασαν τὸ συρτάρι τῆς κάσας· ἐπῆραν ὅλα ὅσα εἶχε μέσα, περισσότερα ἀπὸ ἓξ χιλιάδες φράγκα.

Ἡ Λεοντίνη ὀρθία, γυμνόπους, χιτῶνα μόνον φοροῦσα, ἔκφρων σχεδὸν, ἐπανελάμβανε τὴν πένθιμον ταύτην ἐπῳδόν·

— Δυστυχία, δυστυχία!

Αἴφνης ἐπελάθετο τῶν χρημάτων του, τηλικοῦτον ἦτο τὸ πατρικόν του φίλτρον!

— Μήπως οἱ κλέπται μοῦ ἐκακοποίησαν τὸ παιδί μου!

Καὶ ἀνῆλθε πτερόπους τὴν κλίμακα. Ἡ σύζυγός του ἠκολούθει αὐτῷ μηχανικῶς, ὅπως δεχθῇ αὐτὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις της ὅτε θὰ ἔβλεπε κενὴν τοῦ υἱοῦ του τὴν κλίνην. Οὐχί. Ὁ Ἐδμόνδος ἦτο κατακεκλιμένος καὶ ὕπνωττε βαθέως. Ἡ Λεοντίνη μόλις ἐπρόφθασε νὰ παρεντεθῇ πρὸ τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, διὰ βορβόρου κεκαλυμμένων. Ὁ Μιλσὰν οὐδὲν εἶδε·

— Τώρα, εἶπε, κατερχόμενος εἰς τὸ κατώτερον πάτωμα, πρέπει νὰ μάθω ποῖος μὲ ἔκλεψε. Ὦ! θὰ τὸ μάθω, ἐγώ!

Ὁ νεανίσκος ἐπιστρέψας εἶχε κλείσει τὰς θύρας, καὶ σύρει ἔσωθεν τοὺς σύρτας. Οἱ θεράποντες πρὸ ὀλίγου ἐγερθέντες ἀπὸ τοῦ ὕπνου, δὲν εἶχον ἔτι ἐξέλθει, καὶ ἔτρωγον ἐν τῷ μαγειρείῳ. Ὁ Εὐτύχιος ἠρεύνησεν εἰς πάσας τὰς ἐξόδους, περιῆλθε τὸν κῆπον, ἐξήτασε τὰ παράθυρα, ἐπεθεώρησε τὴν κατάστασιν τῆς ἀσβόλης ἐν ταῖς καπνοδόχαις. Μεθ' ἃ προσῆλθε πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐν σπουδῇ ἐνδυθεῖσαν, καὶ ὡμίλησεν αὐτῇ ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Ἄκουσε, Λεοντίνη, κάποιος μέσα ἀπὸ τὸ 'σπῆτι μᾶς ἔκλεψεν· ὁ σύρτης τῆς θύρας εἶνε εἰς τὸν τόπον του· οὔτε πάτημα δὲν φαίνεται ἔξω εἰς τὸν κῆπον· ὕστερα ἀπὸ τὴν χθεσινὴν τὴν βροχὴν θὰ ἐφαίνετο. Μονάχα ὁ φεγγίτης τῆς ἀποθήκης εἶνε ἀνοικτὸς, ἀλλ' εἶνε γεμάτος ἀπὸ ἀράχνας· κανεὶς δὲν ἐπέρασεν ἀπ' αὐτοῦ.

— Ἀλλοίμονον! καὶ ποῖος ἠμπορεῖ νὰ ἦνε ὁ κλέπτης;

— Κανένας ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας.

Ἡ Λεοντίνη ἐδράξατο αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ·

— Ἄκουσε, τῷ εἶπε, θὰ ἤμην ἄνανδρος ἂν δὲν ὡμίλουν. Ἤθελον ἤδη χθές...

Φόβος φρικώδης συνέσφιγξε τὸν λάρυγγα αὐτῆς ταῦτα ὑποτραυλιζούσης·—Δὲν εἶμαι βεβαία, διενοήθη, ὄχι, δὲν εἶμαι βεβαία!.. Καὶ ἂν τῷ εἴπω ὅ,τι πιστεύω, ὁ εὐεργέτης μου, ὁ σύζυγός μου θ' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν λύπην του. Ὦ! ἐγὼ νὰ θανατώσω τὸν σύζυγόν μου!..

Κατέπεσε, καταβληθεῖσα, παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης της, ἀναίσθητος σχεδόν. Ἔμελλε νὰ κατηγορηθῇ, νὰ καταδικασθῇ ἴσως εἰς ἀθῶος! Ἡ τρομερὰ αὕτη ἰδέα δὲν διῆλθε διὰ τῆς φαντασίας της οὐδὲ κατὰ τὰ φρικαλέα ὄνειρα τοῦ πυρετοῦ της. Ὁ Μιλσὰν προσέθηκε·

— Εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν εἶνε οὔτε ἡ Νανέτα οὔτε ὁ ἄνδρας της. Ἀλλ' ὅσον διὰ τὸν Γιάννην, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τοὺς Δουπλαντῆ, τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει.

Ἐσήμανε σφοδρῶς τὸν κωδωνίσκον. Οἱ τρεῖς θεράποντες ἀνῆλθον. Οὐδεὶς αὐτῶν ἐγίνωσκε τί εἶχε συμβῇ.

— Ἀπόψε μὲ ἔκλεψαν, εἶπε βραδέως ὁ Μιλσὰν· ὅλα μου τὰ χρήματα ἔγειναν ἄφαντα. Ὁ κλέπτης δὲν ἐμβῆκεν ἀπ' ἔξω, ἔχω τὰς ἀποδείξεις μου. Πρέπει τὰ χρήματα νὰ εὑρεθοῦν, μὲ ἀκούετε;

Οἱ τρεῖς ὑπηρέται ἐνεοὶ ἐκ καταπλήξεως, ἐπί τινας στιγμὰς ἠδυνάτουν νὰ ὁμιλήσωσι. Τέλος ὁ γέρων Γιάννης συνῆλθεν ὀλίγον καὶ ὕψωσε τὴν φωνήν του·

— Κύριε, πίστευσέ με, σοῦ λέγω τὴν ἀλήθειαν, ἀπόψε μοῦ ἐφάνηκε πῶς ἄκουσα ν' ἀνοίγουν τὴ θύρα.

Ὁ Μιλσὰν ἐπεστράφη χλευαστικῶς πρὸς τὴν γυναῖκά του καὶ ἐποιήσατο νεῦμα σημαῖνον·

— Αἴ; δὲν τὸ ἔλεγα ἐγώ;

Εἶτα ἠτένισε τὸν Γιάννην μετὰ σκληρότητος ἀγρίας·

— Ψεύματα λέγεις!, ἐρώνησεν, ὁ σύρτης εἶνε εἰς τὴν θέσιν του. Ἔλα, ἂν τὰ ἐπῆρες σύ, σοῦ δίδω καιρὸν πέντε λεπτὰ νὰ μοῦ τὰ ἐπιστρέψῃς.

Ὁ Γιάννης ἀνεσκίρτησε πληγὴς ἀγανακτήσεως·

— Σκάλισέ με, ἂν θέλῃς, δὲν φοβοῦμαι, γιατὶ δὲν τὰ ἐπῆρα. Εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος.

— Ἄ! ἔτσι; αὐτὰ νὰ τὰ εἰπῇς εἰς τὸν ἀστυνόμον. Νανέτα, τρέξε εἰς τὴν ἀστυνομίαν· ἐγὼ τὸν φυλάττω ἐδῶ νὰ μὴ φύγῃ.

Ἡ Λεοντίνη ἠνωρθώθη βραδέως καὶ ἐβάδισεν εὐθὺ πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Φίλε μου, ἀγαπητέ μου φίλε, σ' ἐξορκίζω, μὴ παραφέρεσαι ἀπὸ τὸν θυμόν σου. Μὴ πράττῃς αὐτὴν τὴν τρομερὰν ἀδικίαν. Οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ ὑπηρέται δὲν εἶνε ἔνοχοι, οὐδὲ ὁ Γιάννης εἶνε ἔνοχος. Σκέψου...

Ἠγνόει τί νὰ εἴπῃ· ἐζήτει μόνον νὰ κερδήσῃ καιρόν. Πολλάκις ἐνεφανίσθη πρὸ τῶν ὀμμάτων της μία φράσις δι' ἀλλοκότων στοιχείων γεγραμμένη, ἀπηωρημένη ἐν τῷ ἀέρι·—«Ὁ υἱός σου εἶνε ὁ κλέπτης. Ἐγὼ ἠγωνίσθην ὅσον ἠδυνήθην νὰ τὸν διορθώσω· ἦλθεν ἡ σειρά σου τώρα. Θάρρος! θὰ σὲ βοηθήσω· γνώρισε τὰ ἐλαττώματά του, διόρθωσέ τον. Εἶνε υἱός σου!»

Ἡ ἐνεργητικότης οὐδέποτε ἀπέλιπεν αὐτὴν, ὡς οὐδ' ἡ θαυμασία αὐτῆς τιμιότης· ἀλλὰ παρετήρησε τὸ ἀποπληκτικὸν πρόσωπον τοῦ πατρὸς τούτου, ὃν ἡ δεινὴ συγκίνησις ἀφεύκτως ἔμελλε νὰ θανατώσῃ. Καὶ ἡ σύζυγος συνεπέρανεν ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ θανατώσῃ τὸν σύζυγόν της. Μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἦτον ἤρεμος, θὰ τὸν προδιέθετε καὶ θὰ τῷ ὡμολόγει τὰ πάντα κατὰ μικρόν. Ἐνέμεινεν εἰς τὸ σχέδιόν της τοῦτο, ἀποφασίσασα νὰ μὴ ἐκστομίσῃ τὴν τρομερὰν λέξιν κατὰ τὴν κρίσιν, πρὸ τῆς κατευνάσεώς του.

Ὁ Εὐτύχιος ὕψωσε τοὺς ὤμους του ὡς ἄνθρωπος στερρὰν λαβὼν ἀπόφασιν·

— Φθάνουν πλέον τὰ χαμένα λόγια· αὐτὸς ὁ ἀχρεῖος θὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν φυλακήν.

Τὸ πρόσωπον τῆς ἄλλοτε παιδαγωγοῦ ἐγένετο ὠχρὸν ὡς νεκρᾶς· ἠσθάνετο τὴν καρδίαν της συστρεφομένην ὡς διὰ σιδηρᾶς πεπυρακτωμένης λαβίδος. Ὦ, ὄχι! μία τιμία γυνὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀνεχθῇ τοῦτο. Τοῦτο δὲν ἦτο πλέον καθῆκον, ἀλλ' ἄνανδρος λήθη τοῦ καθήκοντος.... Ἀνέκραξεν ὀλολύζουσα·

— Στάσου! ὁ Γιάννης δὲν ἔκλεψε, σοὶ λέγω. Ὁ Γιάννης δὲν ἔκλεψε, τὸ ὁρκίζομαι εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν!

— Εἰξεύρεις λοιπὸν ποῖος;... Τὸ εἰξεύρεις, σύ;

Παρέσυρεν αὐτὴν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ἐδράξατο αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὤμων, συνέσεισεν αὐτήν·

— Ὁμίλει λοιπὸν, εἰπέ μου ποιὸς εἶνε ὁ κλέπτης.

Συνεταράσσετο αὕτη ὑπὸ σπασμωδικοῦ τρόμου· οἱ ὀδόντες αὐτῆς συνεκρούοντο·

— Ἄφησέ με. Δὲν εἶνε ὁ Γιάννης!

Αἴφνης ὁ Μιλσὰν ἔρριξε βραγχνὴν ἐπιφώνησιν, περιερρύη ὑπὸ ἱδρῶτος, ἔσφιγξε τὸ μέτωπόν του διὰ τῶν δύω του χειρῶν·

— Καὶ τότε, καὶ τότε;... ἐταύλισε. Ὦ! μήπως... εἶσαι σύ; Σύ;... Ὦ!...

Περιεσράφη περὶ ἑαυτὸν καὶ ἀνύψωσε τὴν πυγμήν του.

Ἡ Λεοντίνη τὴν φρικτὴν ἐκείνην λέξιν ἀκούσασα ἐθυσίασεν ἑαυτὴν ἡρωϊκώτατα. Δὲν τὸ εἶχε σκεφθῆ τοῦτο. Ἀλλὰ τόσῳ τὸ χειρότερον. Προτιμότερον τοῦτο παρὰ τὸ ἄλλο. Ἔσωζε τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἑνὸς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἑτέρου. Οὐδὲν ἀπώλλυτο ὡς πρὸς τὸ μέλλον. Ἀλλ' οἷον πικρὸν ποτήριον!

Ἀδυνατοῦσα νὰ κρατηθῇ ἐπὶ πλέον ὀρθία, ἔπεσεν ἡ δυστυχὴς εἰς τὰ γόνατά του καὶ ἐξέναξε·

— Δὲν εἶνε ὁ Γιάννης... Σὲ ἀγαπῶ... Μὴ κατηγορῆς κανένα.

Ὁ Εὐτύχιος ἀπεπειράθη νὰ πλήξῃ αὐτὴν, ἀλλ' ὁ βραχίων αὐτοῦ κατέπεσεν ἀδρανής. Ἐγένετο πελιδνὸς, ἐκλονήθη, ἀφῆρεσε τὸ περιλαίμιόν του·

— Ἄ! Λεοντίνη, εἶπε διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς, ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ μοῦ ζητήσῃς τὸ κλειδί!...

Οἱ θεράποντες μανιώδεις ἐπὶ τῇ κατ' αὐτῶν ὑπονοίᾳ, παρέστησαν μάρτυρες τῆς σκηνῆς ταύτης ὄπισθεν τῆς ἡμιανοίκτου θύρας καὶ ἐξεχύθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς συνοικίας, ἀφηγούμενοι θορυβωδῶς ὅτι ἡ κυρία ἔκλεψε κολοσσαῖον ποσὸν ἀπὸ τοῦ κυρίου των.

Ὁ Μιλσὰν πληγεὶς ἐξ ἀποπληξίας ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ὥρας. Μόλις ἐπρόφθασε νὰ ἐναγκαλισθῇ καὶ ἀσπασθῇ τὸν ἀγαπητόν του Ἐδμόνδον, καὶ ἀπωθήσῃ δι' ἀσθενοῦς κινήσεως τῆς χειρὸς τὴν σύζυγόν του φέρουσαν αὐτῷ φάρμακόν τι.

Ὁ νεανίας, ὑπὸ τρομερῶν κρίσεων καταληφθεὶς, ἀπέφευγεν ἔντρομος τὴν μητρυιάν του. Ἠρνήθη νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτήν. Αὕτη δὲ τῷ εἶπε μόνον·

— Ὦ! Ἐδμόνδε, μετανόησε· συλλογίσου τὸν πατέρα σου, ὅστις ἀπέθανε νομίζων σε καλόν. Μετανόησε.

Καὶ οὗτος τῇ ἀπήντησεν ἀγρίως·

— Σὺ μ' ἐχάλασες περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνον. Εἶνε ἰδικόν σου σφάλμα ἂν κατήντησα ὅπως εἶμαι. Τώρα ἐντρέπομαι νὰ σὲ ἰδῶ, ἰδοὺ διατὶ σὲ ἀποστρέφομαι.

— Θὰ ἀναχωρήσω, Ἐδμόνδε.

Ἐπώλησε τὰ κοσμήματά της καὶ τὸν δακτύλιόν της ἀντὶ ἑκατὸν πεντήκοντα φράγκων, μετήνεγκε τὸν μάρσιππόν της εἰς τὸν σιδηρόδρομον, καὶ ἀνέβαλε διὰ τὴν ἐπαύριον τὴν ἀναχώρησίν της, διότι ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν ἐκεῖνον, ὅστις ὑπῆρξεν εὐεργέτης καὶ φίλος της.

Προσέβλεπον αὐτὴν πάντες μετ' ἐκπλήξεως βαδίζουσαν ὡς σκιὰν κατόπιν τῆς νεκροφόρου ἁμάξης. Ἐπειδὴ ὁ Μιλσὰν ἀνῆκεν εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν πολιτῶν, πλῆθος πολὺ παρηκολούθει τὴν κηδείαν, καὶ πολλοὶ ἵσταντο κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῆς. Ἡ Λεοντίνη ἤκουσε πολλοὺς νὰ λέγωσι δεικνύοντες αὐτὴν διὰ τοῦ δακτύλου των·

— Δὲν εἶνε ἀξία οἴκτου, μὴ σὲ μέλῃ· *ἔκαμε τὸ κομπόδεμά της αὐτή.*

Ἡ δυστυχὴς ὕψωσε τὰ βλέμματά της πρὸς τὸ φέρετρον διαλογιζομένη τί εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ζωῇ, ὅπως ἀποζημιώσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]. Α. Π. Κ.

ΕΘΙΜΑ ΧΩΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ὁ γάμος.

Οἱ γάμοι ἐν τῇ Ἀττικῇ ὡς καὶ πανταχοῦ θεωροῦνται ἱεροὶ καὶ τίμιοι, καὶ πᾶς τις ἔχει ὑπ' ὄψιν του ὅτι πρέπει νὰ φροντίσῃ περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν υἱῶν ἢ τῶν θυγατέρων του, καθότι τοῦτο τὸν τιμᾷ ὑπερβαλλόντως· ὡς ἐκ τούτου *γεροντοπαλλήκαρα* ἢ *γεροντοκόριτσα* πολὺ ὀλίγα δύναται νὰ εὕρῃ τις ἐν τοῖς χωρίοις. Γράφω ἔχων ὑπ' ὄψιν μου τὰ ἐν Κερατέᾳ καὶ τοῖς πλησιοχώροις χωρίοις ἔθιμα, ἀλλὰ, νομίζω, ὅτι ταῦτα ἐπεκτείνονται καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἀττικήν, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς λαλουμένης γλώσσης, ἥτις

εἶνε ἀπανταχοῦ ἡ παρεφθαρμένη ἀλβανικὴ, ἐν χρήσει οὖσα εἰς πολλὰ καὶ ἄλλα μέρη τῆς χώρας ἡμῶν, πρὸς δὲ ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν οὐδέν τι τὸ παραλλάσσον καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περιφέρειαν ἐχούσης.

Φροντίζουσι δὲ κατὰ τὸ δυνατὸν ὅπως ὅ τε γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη ὦσιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, οἵτινες ἀμφότεροι ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἀστοί, ἄλλως δὲν ἐθεωροῦντο τὰ τέκνα των γνήσια· τὸ τοιοῦτον δὲ ἔχει τοῦτο τὸ καλὸν, ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι ἑνὸς χωρίου συνδέονται μεταξύ των διά τινος βαθμοῦ συγγενείας.

Τῶν γάμων προηγοῦνται καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀρραβῶνες, ἡ ἐπίσημος δηλαδὴ ἐγγύησις, ὅτι ὁ μὲν θ' ἀνήκῃ τῷ δέ· καὶ κατὰ τὸ σύνηθες μὲν μικρὸν χρονικὸν διάστημα μεσολαβεῖ μεταξὺ τῶν ἀρραβώνων καὶ τοῦ γάμου, ἔστιν ὅτε ὅμως καὶ 2, 3 ἢ πλείονα ἔτη, ἐνίοτε δὲ ἀλλὰ σπανίως καὶ διαρρήγνυνται οἱ δεσμοὶ τῶν ἀρραβώνων. Ἐν γένει ὅμως ὁ ἀρραβὼν θεωρεῖται ὡς ἐχέγγυον τοῦ συνοικεσίου, καὶ εἶνε ὁ ὅρκος ὁ ἐξασφαλίζων τὸ μέλλον τῶν δύο νέων.

Ἔχουσι δὲ αἱ νέαι ἰδιαίτερα γνωρίσματα ἂν ὑπάγωνται εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐγγάμων, τῶν ἀγάμων ἢ τῶν ἠρραβωνισμένων· οὕτω αἱ μὲν ἄγαμοι φέρουσι τὸ *ξεκλίσιον*, περὶ οὗ κατωτέρω, αἱ ἠρραβωνισμέναι *ξεκλίσιον* μετὰ χρυσῶν νομισμάτων, ὅπερ δωρεῖ αὐτῇ ὁ νυμφίος, αἱ δὲ ἔγγαμοι δὲν φέρουσι τίποτε· ἵνα δὲ διακρίνωνται καὶ αἱ ἄγαμοι, αἱ ἀδυνατοῦσαι νὰ φέρωσι *ξεκλίσιον*, ἔχουσιν αὗται δεδεμένην τὴν κεφαλὴν ἄνωθεν τοῦ μετώπου διὰ λευκοῦ μανδηλίου. Ἐκ τῶν γνωρισμάτων τούτων δύναται ἕκαστος νὰ ἐννοήσῃ εἰς ποίαν τάξιν ἀνήκει ἡ γυνή.

Ὁ ἀρραβωνιζόμενος μίαν νέαν ὀφείλει νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν μέλλουσαν ὁμόκοιτίν του *ξεκλίσιον* μετὰ χρυσῶν νομισμάτων, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν. Εἶνε δὲ ἐν γένει τὸ *ξεκλίσιον* ὁρμαθὸς νομισμάτων ἀργυρῶν ἢ χρυσῶν ἐρραμμένος ἐν ὀθόνῃ, δι' ἧς καλύπτεται τὸ ἀπὸ ἄνω τοῦ μετώπου μέχρι τοῦ μέσου τῆς κεφαλῆς μέρος αὐτῆς· οὕτω δὲ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῶν παρθενικῶν κεφαλῶν εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἀργυρόφρακτον· συνδέεται δὲ διὰ ταινιῶν ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι νομίσματα μετὰ τῆς σιαγόνος καὶ ἀποτελεῖ εἶδος κόρυθος. Εἶνε δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ *ξεκλίσιον* τοῦτο ἡ μόνη χρηματικὴ προῖξ τῆς νεάνιδος· ἑκάστη δὲ οἰκογένεια φροντίζει, εἰς μυρίας ὑποβαλλομένη στερήσεις, ὅπως ἡ θυγάτηρ της ἔχῃ ἐν τοιοῦτον κόσμημα, ὅπερ ἐνίοτε εἶνε βαρύτιμον ἀξίζον 2, 3 καὶ πλείονας χιλιάδας δραχμῶν· ἀλλὰ τοιαῦτα σχεδὸν ἐξέλιπον, οὐδ' ἐγὼ δὲ εἶδον βαρύτιμα *ξεκλίσια*.

Τὸ *ξεκλίσιον* δ' αὐτὸ μετὰ τῆς γραφικωτάτης ἐνδυμασίας τῶν γυναικῶν εἶνέ τι λίαν θελκτικόν· συνίσταται δὲ ἡ ἐνδυμασία αὕτη ἐκ τῶν ἑξῆς· πρῶτον ἐκ ποδήρους τινὸς φορέματος εἰς οὗ τὰς ἄκρας κεντῶσι ποικιλόχροα ἄνθη· εἶνε δὲ ὁ χιτὼν οὗτος ἀνοικτὸς περὶ τὰ στήθη ἐμπορπούμενος ἐν τῷ λαιμῷ· δεύτερον ἐξ ἄλλου φορέματος, ὅπερ τίθεται ἄνωθεν τοῦ χιτῶνος, καὶ ἄνευ χειρίδων ὃν καλεῖται *σηγοῦνι*· κατασκευάζεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ λευκοῦ μαλλίνου ὑφάσματος, ἐν ᾧ πολλαὶ ὑπάρχουσι διακοσμήσεις, ἐνίοτε ὅμως παρὰ ταῖς πλουσίαις κατασκευάζεται ἐκ πολυτίμων ὑφασμάτων, καί ποτε εἶνε καὶ χρυσοπάρυφον· ἕτερον κόσμημα εἶνε οἱ κροσσοὶ, οὓς προσαρτῶσιν ὄπισθεν εἰς τὴν κόμην των· καὶ αἱ πλεῖσται φέρουσι ψευδεῖς ἐξ ὑφάσματος τρίχας, ἃς μετὰ τέχνης συνδέουσι μετὰ τῆς κόμης, ὅπως φαίνωνται ὅτι ἔχουσι κόμην μεγάλην· ἄλλαι δὲ ἀναρτῶσι θυσσάνους ἀργυροῦς, ἔστιν ὅτε καὶ χρυσοῦς. Καὶ ἕτερον ἐπίσης κόσμημα, ὅπερ φέρουσιν αἱ νεόνυμφαι, εἶνε τὸ συνιστάμενον ἐκ συμπλέγματος διαφόρων νομισμάτων καὶ ἄλλων κοσμημάτων ἐν εἴδει παρασήμων, ὅπερ καταβαίνει μέχρι τῆς ὀσφύος, καταλαμβάνον κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τὴν τοῦ στήθους χώραν. Ἐπὶ δὲ τῶν χειρῶν φέρουσι τὰ *μπελεζίτσια*, ἤτοι ψέλλια· εἶνε δὲ ταῦτα ἄλυσσις χρυσῆ ἢ ἀργυρᾶ πεντάκις ἢ πλεονάκις περιβάλλουσα τὸν ἀρμὸν τῆς χειρὸς ἢ ἐκ τῶν συνήθων ψελλίων· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ἢ ἄλυσσις ἢ ὑάλινα, ἅτινα εἶνε καὶ τὰ μᾶλλον ἐν χρήσει.

Ἡ ὅσῳ ἁπλουστάτη τόσῳ καὶ γραφικὴ ἐκείνη ἐνδυμασία ἀναδεικνύει τὰ ροδόχροα πρόσωπα καὶ τὰ λιγυρὰ ἐκεῖνα σώματα θελκτικώτερα ἢ ὅσον πράγματι εἶνε.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν τῶν γυναικῶν ἐνδυμασίαν. Περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν δὲν εἶνε, νομίζω, ἀξία ἰδιαιτέρας περιγραφῆς, ἅτε ἁπλουστάτη καὶ ὁμοιόμορφος εἰς ὅλους τοὺς χωρικοὺς, καθ' ἑκάστην φαινομένους εἰς Ἀθήνας.

Μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἐνδυμασιῶν ἃς ἔλθωμεν εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν τελετὴν τοῦ γάμου.

Λαβοῦσα παρὰ τοῦ μέλλοντος συζύγου της ἡ νύμφη τὸ χρυσοῦν *ξεκλίσιον* ἀποβάλλει τὸ ἀργυροῦν καὶ παρασκευάζεται διὰ τὸν γάμον· καθότι ὅλη ἐν γένει ἡ ἐνδυμασία δὲν εἶνε προϊὸν ἄλλου εἰμὴ τῶν χειρῶν της· μόνη θὰ ποικίλῃ τὸν χιτῶνα διὰ παρυφῶν, τὸ *σηγοῦνι* δι' ἀνθέων καὶ ἄλλων κοσμημάτων κλπ. δὲν εἶνε δὲ τὸ τοιοῦτον ὀλίγου χρόνου ἐργασία, καθότι πολλάκις 2 ἢ καὶ πλείονα ἔτη δαπανῶνται εἰς τοῦτο. Ὡς ἐκ τούτου εἰς ὁποιανδήποτε οἰκίαν καὶ ἂν εἰσέλθῃ τις, θὰ ἴδῃ τὰς νεάνιδας ἐπεξεργαζομένας τὰ τοῦ γάμου των. Ὅταν λοιπὸν περατωθῇ ἡ ἐργασία αὕτη, ἀρθῶσι δὲ καὶ αἱ ἄλλαι δυσκολίαι αἱ κωλύουσαι τὸν γάμον, εἰδοποιοῦσιν οἱ γονεῖς τοῦ γαμβροῦ τοὺς τῆς νύμφης περὶ τοῦ χρόνου τῆς νυμφεύσεως.

Ἄρχονται λοιπὸν αἱ προετοιμασίαι· τελεῖται δὲ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου κρυφίως καὶ ἐν μὴ προσδιωρισμένῃ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ, ἐν ᾗ καλοῦνται

εἰς αὐτὸν οἱ στενότεροι τῶν συγγενῶν, καθότι ὑπάρχει πρόληψις ὅτι δυνατὸν νὰ μαγεύσωσι τοὺς νεονύμφους, καὶ καταστήσωσιν ἄγονον τὸν γάμον· ἀποφεύγουσι δὲ οὕτω τὸν βάσκανον ὀφθαλμὸν ἢ τὴν βέβηλον χεῖρα, ἥτις θέλει διαταράξει τὴν ἡσυχίαν τοῦ εὐτυχοῦς ζεύγους· ἡ ἡμέρα δὲ καθ' ἣν θέλει τὴν λάβει ἐν τῇ οἰκίᾳ του εἶνε καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν γίνεται ἡ ἑορτὴ τοῦ γάμου.

Τὴν παραμονὴν δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης συνοδία ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν, παρανύμφου καὶ λοιπῶν μετ' αὐλοῦ καὶ τυμπάνου διέρχονται τὰς ὁδοὺς τοῦ χωρίου, εἰδοποιοῦσαι οὕτω τοὺς λοιποὺς περὶ τῆς πανηγύρεως τῆς ἑπομένης ἡμέρας, μεθ' ὃ τοῦ ἡλίου δύσαντος παρατίθεται τράπεζα ἔν τε τῷ οἴκῳ τοῦ νυμφίου ὡς καὶ ἐν ἐκείνῳ τῆς νύμφης· παρακάθηνται δὲ οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς διασκεδάζοντες μέχρι βαθείας νυκτός. Τὴν δὲ ἑπομένην ἡμέραν περὶ τὴν μεσημβρίαν, μετὰ τὴν εὐωχίαν καὶ τὸν χορὸν, ἡ συνοδία τοῦ γαμβροῦ διευθύνεται πρὸς τὸν οἶκον τῆς νύμφης· προπορεύεται δὲ σημαιοφόρος φέρων τὸ *φλάμπουρον*, ὅπερ συνίσταται ἐκ μεταξίνου μανδηλίου δεδεμένου ἐν καλάμῳ καὶ ἔχοντος ἄνωθεν ὡς ἔμβλημα ἀνθοδέσμην· τούτῳ δ' ἕπονται ἡ ὀρχήστρα, συνισταμένη ὡς εἴπομεν ἐξ αὐλοῦ καὶ τυμπάνου, καὶ ἡ λοιπὴ συνοδία κατὰ τὸν ἦχον τῶν ὀργάνων τούτων βαδίζουσα, καὶ συνισταμένη ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ, ὅστις εὑρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν· βαίνουσι δὲ οὕτω ἐν τάξει καὶ ῥυθμῷ.

Οἱ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς νύμφης εἰδοποιηθέντες ἤδη διὰ τῶν εἰδοποιητηρίων, ἅτινα εἶνε 4 ἢ 5 βολαὶ ὅπλων ῥιπτόμεναι ἅμα τῇ ἐξόδῳ τῆς συνοδίας, εἶνε ἕτοιμοι πρὸς προϋπάντησιν αὐτῆς. Ἐξέρχονται λοιπὸν καὶ ἀναμένουσι τὴν συνοδίαν, ἥτις, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ προαύλιον, σταματᾷ καὶ τότε ὅλοι οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης κατὰ τάξιν τῆς ἡλικίας των προσέρχονται καὶ δίδουσι τῷ γαμβρῷ ἀνὰ ἓν πορτοκάλλιον· οὗτος δὲ ἀσπάζεται ἑνὸς ἑκάστου τὴν χεῖρα, μεθ' ὃ εἰσέρχεται ἐν τῷ οἴκῳ· ἅμα τῇ εἰσόδῳ του οἱ συγγενεῖς τῷ βίπτουσιν ἐπὶ τοῦ αὐχένος μανδήλια ἐξ ὑφάσματος ἢ ἐκ μετάξης.

Περατωθείσης τῆς προαυλίου τελετῆς, εἰσέρχονται ἐν τῷ οἴκῳ πάντες καὶ δειπνοῦσιν, ἂν συνεφωνήθη πρότερον νὰ δειπνήσωσιν, ὅπως ἐννοῆται γείνωσιν αἱ προπαρασκευαί· ἀφοῦ δὲ φαγοποτήσωσιν ἀρκούντως καὶ χορεύσωσιν, ἐξέρχονται πάντες ἥ τε συνοδία τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ τῆς νύμφης, ἥτις ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς τῆς ἐξόδου μένει κεκρυμμένη ἐν σκηνῇ τινι, καὶ βαδίζουσι πρὸς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ. Βαδίζουσι δὲ ὡς ἑξῆς· Προηγοῦνται τὰ ὑποζύγια τὰ φέροντα τὴν φερνὴν, μεθ' ἃ ἀκολουθοῦσιν οἱ περὶ τὸν νυμφίον, μεθ' οὓς ἀκολουθεῖ ἡ συνοδία τῆς νύμφης, ἥτις βασταζομένη ὑπὸ πολλῶν καὶ φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της ἓν εἶδος πίλου ἐν σχήματι τιάρας κεκοσμημένου διὰ κοσμημάτων, *κέζε* ἀλβανιστὶ καλουμένου, ἔχει σοβαρὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς τὸ ἦθος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ γελόεν καὶ χάριεν τοῦ πέριξ ὁμίλου. Ἀφοῦ δὲ πλησιάσωσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ νυμφίου εἰσέρχεται ἡ συνοδία αὐτοῦ καὶ μένει ἐκτὸς ἡ τῆς νύμφης, πρὸς ἣν ἤδη κατὰ τάξιν τῆς ἡλικίας των προσφέρουσιν οἱ συγγενεῖς τοῦ συζύγου διάφορα δῶρα, μεθ' ὃ εἰσέρχεται ἐν τῷ οἴκῳ ἀλείφουσα τὰς παραστάδας τῶν θυρῶν διὰ μέλιτος, ὡσεὶ ἐπευχομένη ἵνα διέλθῃ γλυκὺς ὁ μετέπειτα αὐτῶν βίος, ὡς τῶν μελισσῶν ὁ ἀθῶος ἐκεῖνος καρπός.

Ἤδη πλέον ὁ σύζυγος εἶνε κύριος τῆς συζύγου του· ὁ ῥητινίτης ἀρχίζει νὰ ῥέῃ ἀρθόνως, αἱ προπόσεις διαδέχονται ἀλλήλας, ἐνῷ τὰ ὄργανα τῶν ἤδη εὐθύμων μουσικῶν πλήττουσι τὸν ἀέρα διὰ τῶν παρατόνων ἀντηχήσεών των, ὁ δὲ χορὸς εὑρίσκεται ἐν ἀκμῇ· συνήθως δὲ ὁ χορὸς οὗτος γενικεύεται καὶ ἐκ τῆς αὐλῆς μεταφέρεται εἰς τὴν πλατεῖαν, ὡσανεὶ πάντες ἠγάλλοντο ἐπὶ τῇ ἀγαλλιάσει ὀλίγων μελῶν τῆς κοινωνίας.

Διαρκεῖ δὲ ἡ ἑορτὴ μέχρι δύσεως τοῦ ἡλίου, καὶ ὅταν ἡ νὺξ ἔλθῃ ἁπλοῦσα τὸν μέλανα μανδύαν της ὁ χορὸς καὶ τὰ πάντα ὠχριῶσι καὶ κατὰ μικρὸν ἀποκαθίσταται ἡ προτέρα ἠρεμία. Οἱ σύζυγοι προπέμπουσι μέχρι τινὸς τὸν παράνυμφον καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς, μεθ' ὃ ἐπιστρέφουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Περιττὸν δ' ἴσως νὰ προστεθῇ ὅτι αἱ τελεταὶ αὗται δυνατὸν νὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ ἡμέρας ὅλας, ὅταν τελῶνται γάμοι πλουσίων. Τοιαῦτα ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὰ περὶ γάμου ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις.

Ι. Καρακατσανης.

Ο ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑι

Οἱ ἐν Εὐρώπῃ ζῶντες κρίνουσι πάντοτε μετ' οἴκτου τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑποδεεστέραν θέσιν τῶν γυναικῶν τῶν ἀσιατικῶν χωρῶν, καὶ εἰλικρινῶς συμπαθοῦσιν αὐταῖς διὰ τὴν πλήρη ὑποδούλωσιν, εἰς ἣν ὑποβάλλουσιν αὐτὰς οἱ δεσποτικοὶ αὐτῶν σύζυγοι. Τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος ἐξαίρεσιν ποιοῦσιν αἱ Ἰαπωνίδες· πρὸς αὐτὰς οἱ ἄνδρες προσφέρονται μετὰ τῆς εὐλαβείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ, τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὸ φῦλον αὐτῶν. Τῷ ὄντι ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὡς ἐν Ἀμερικῇ, αἱ γυναῖκες βασιλεύουσιν ἐν τῷ οἴκῳ· ἔχουσι δὲ πλειοτέραν ἐλευθερίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν παρὰ πάσας τὰς τῶν ἄλλων ἀνατολικῶν χωρῶν γυναῖκας. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ νέαι Ἰαπωνίδες ἔχουσιν οἷαν καὶ αἱ Ἀμερικανίδες ἐλευθερίαν νὰ δέχωνται κατ' οἶκον τοὺς νέους αὐτῶν φίλους· καὶ ὅταν δὲ ἐξέρχωνται μεταβαίνουσαι εἴτε εἰς περίπατον εἴτε εἰς τὸ θέατρον ἐν συνοδείᾳ φίλου ἐοφθαλμιῶντος τὴν χεῖρα αὐτῶν, πάντοτε πρέπει γραῖά τις νὰ τὰς παρακολουθῇ. Ἐν Ἰαπωνικῇ οἰκίᾳ οὐδέποτε ἀκούονται αἱ τρυφεραὶ ἐκεῖναι με-

ταξὺ νέων ἐκφράσεις, αἵτινες εἶνε ἀνεκταὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦσι τὸν ἔρωτα ὡς πολὺ ἐπισφαλὲς πρᾶγμα, καὶ δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν οὕτως ἀσυστόλως ἐκδήλωσιν αὐτοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ φίλων καὶ συγγενῶν. Ἐκ τούτου δ' ἕπεται ὅτι σπανίως ἐν Ἰαπωνίᾳ ὁ γάμος εἶνε καρπὸς ἀμοιβαίας συμπαθείας· μᾶλλον δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θεωρεῖται ὑπόθεσις, ἧς τὴν φροντίδα ἔχουσιν αἱ οἰκογένειαι, καὶ τὸ παράδοξον εἶνε ὅτι μ' ὅλα ταῦτα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναρμόστων ἢ δυστυχῶν ἀνδρογύνων εἶνε πολὺ μικρότερος ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἢ ἐν Ἀμερικῇ, ὅπου ἐν τούτοις ὁ γάμος εἶνε πάντοτε προϊὸν μακρᾶς σχέσεως καὶ ἀμοιβαίου ἔρωτος. Π*.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μεταξὺ δύο περιπατητικῶν τῶν Πατησίων.

Παρέρχονται πρὸ αὐτῶν οἱ γνώριμοι Α. καὶ Β.

— Πῶς σοῦ φαίνεται ὁ Α;

— Καλὸς νέος.

— Καὶ ὁ Β.;

— Ὤ! ὅσο γι' αὐτὸν, τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει.

— Καὶ τί κακὸ τοῦ βρίσκεις;

— Ἔχει ἐλαττώματα πολλὰ, ἀλλὰ τὰ κρύπτει.

— Σὰν τί ἐλαττώματα;

— Μὰ πῶς θὲς νὰ τὰ ξέρω, ἀφοῦ τὰ κρύπτει!

*
* *

Κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμβολαίου τῶν γάμων.

Ὁ μελλόνυμφος εἶνε ὡραῖος νεανίας εἰκοσιπενταετὴς, ἡ δὲ νέα τέρας σωστόν.

Τὸ συμβόλαιον ἀναγινώσκεται, ὑπογράφεται.

— Δότε τὴν προῖκα, λέγει ὁ πατὴρ τῆς νέας πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

Οὗτος καταθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης πολλὰς δέσμας τραπεζικῶν γραμματίων, ἐνῷ δὲ στρέφεται πρὸς τὸν γαμβρὸν, διὰ νὰ τῷ εἴπῃ·—«Ὁρίσε τὴν προῖκα», οἱ ὀφθαλμοί του πίπτουσι κατὰ τύχην εἰς τὸ πρόσωπον τῆς νέας, συγχύζεται καὶ λέγει·

— Κύριε, ἰδοὺ *ἡ ἀποζημίωσις!*

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ἡ κυβέρνησις ἑνὸς ἔθνους εἶνε ἀντανάκλασις τοῦ χαρακτῆρος τῶν συγκροτούντων αὐτό. Ἐὰν μὲν προπορεύεται τοῦ λαοῦ, καταβιβάζεται ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν θέσιν εἰς ἣν οὗτος εὑρίσκεται· ἐὰν δὲ ὀπισθοδρομῇ, ἀναβιβάζεται προϊόντος τοῦ χρόνου μέχρις αὐτῆς.

* * * Κάκιστον πρᾶγμα εἶνε ὁ φθόνος· ἔχει ὅμως καί τι καλὸν, ὅτι κατατήκει τοῦ φθονεροῦ τὰ ὄμματα καὶ τὴν καρδίαν.

* * * Ἡ καρδία τοῦ ἀχαρίστου ἀνθρώπου ὁμοιάζει μὲ ἔρημον ἀπλήστως πίνουσαν τὴν οὐρανόθεν πίπτουσαν βροχὴν, χωρὶς οὐδὲν νὰ παράγῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

∾ Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς Λάρισσαν δοξολογία ἐπίσημος ἐψάλη ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ, ἱερουργούντων πέντε ἀρχιερέων καὶ παρισταμένου ἀπείρου πλήθους λαοῦ, τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἀξιωματικῶν, μεθ' ἣν οἱ παρασταθέντες ἐδέχθησαν ἀναψυκτικὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μητροπολίτου. Ἐνταῦθα ἡ διευθύντρια τοῦ παρθεναγωγείου ὡδήγησε τὰς μαθητρίας, μία δ' αὐτῶν, δεκαέτις μόλις, ἐν μέσῳ ἀληθοῦς συγκινήσεως, ἀπήγγειλε τοὺς ἑξῆς στίχους·

Ἔλεγα 'ς τὴν προσευχή μου: Ἡ ὡραία Θεσσαλία
Ντροπιασμένη, σκλαβωμένη τόσα χρόνια στὴ δουλεία
Περιμένει ν' ἀνατείλῃ ἡ χαρμόσυνος ἡμέρα
Νὰ πετάξῃ τὸν ζυγόν της καὶ σὰν πρῶτα ἐλευθέρα
Ν' ἀγκαλιάσῃ φιλοστόργως τὰ παιδιά τὰ σκλαβωμένα
Μὲ σημαίαν εἰς τὸ χέρι καὶ ὑψοῦσα τὸν αὐχένα.
Ἔσκυψ' ὁ Θεὸς τ' αὐτί του κ' ἤκουσε τὴν προσευχή μου,
Γιατὶ πλέον ἐβαρέθη νὰ πληγώνουν τὴν ψυχή μου
Φόνοι, ὕβρεις, ἀτιμίαι, ἁρπαγαὶ καὶ ἀδικίαι.

Κ' ἔγραψε μὲ ἄσπρη πένα:
«Τὰ παιδιὰ τῆς Θεσσαλίας
»Ὅπου εἶνε σκλαβωμένα
»Ἀπαλλάττω τῆς δουλείας».

Χαῖρε Ἑλληνικὴ σημαία μὲ τὸ σύμβολον τὸ θεῖον,
Εὐλαβῶς σοι προσκυνοῦμεν τοῦ Σταυροῦ σου τὸ σημεῖον.
Στρατηγοὺς, στρατὸν, σημαίαν χαιρετίζομεν τὰ τρία
Καὶ ἡ Πατρὶς μαζὺ φωνάζει «Ζήτω ἡ ἐλευθερία».

∾ Κατ' ἐπίσημον ἔκθεσιν, ὑπάρχουσι νῦν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον 4000 χαρτοποιεῖα, μεταχειριζόμενα ὡς πρώτας ὕλας ῥάκη, ἄχυρα, χόρτα κτλ. Ἐν Σινικῇ καὶ Ἰαπωνίᾳ ὁ χάρτης κατασκευάζεται ἐκ φύλλων ὀρυζίου. Πάντα τὰ χαρτοποιεῖα ὁμοῦ παράγουσι κατ' ἔτος χάρτην ἔχοντα βάρος ἑνὸς δισεκατομμυρίου χιλιογράμμων καὶ ἐπιφάνειαν 40 δισεκατομ. τετραγ. μέτρων, σχεδὸν ὅσην ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Δανία ὁμοῦ. Μόνος ὁ εἰς ἐκτύπωσιν βιβλίων καταναλισκόμενος κατ' ἔτος χάρτης ἠδύνατο νὰ καλύψῃ τέσσαρας μεγάλους γαλλικοὺς νομούς. Ὁ χάρτης, ὃν δαπανῶσι καθ' ἑκάστην αἱ ἐφημερίδες, θὰ ἤρκει ὅπως καλύψῃ ἐπιφάνειαν τετραπλασίαν τῆς τῶν Παρισίων.

∾ Ὁ βασιλεὺς τῶν Βέλγων ὥρισε βραβεῖον ἐξ 25,000 φράγκων ἀπονεμηθησόμενον τῷ 1882 εἰς τὴν συγγραφὴν, ἥτις θέλει περιλάβει τὰς καλλίστας καὶ προχειροτάτας μεθόδους πρὸς προμήθειαν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἀφθόνου καὶ καλοῦ ποσίμου ὕδατος.

∾ Τὴν 15 Αὐγούστου ἐδεικνύετο ἐν τῷ κήπῳ τῶν Βερσαλλιῶν πορτοκαλλέα, ἥτις κατ' αὐθεντικὰς εἰδήσεις ἐκείνην τὴν ἡμέραν συνεπλήρου τὴν ἡλικίαν τετρακοσίων ἐτῶν. Διατηρεῖται δ' ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ ἀνθεῖ τακτικῶς.

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΑΘΗΝΗΣΙ.— ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΣΜΟΝΟΙΑΣ»